

บทที่ ๔

วิเคราะห์ความเชื่อการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลนครลำปาง

วิเคราะห์ความเชื่อการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลนครลำปาง โดยเนื้อหาในบทที่ ๔ เกี่ยวกับ บริบทของการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลนคร วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลนครลำปาง มีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ บริบทของการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลนคร

ประวัติของร่างทรง ในสังคมไทย

ในสังคมไทย การทรงเจ้าเริ่มต้นเมื่อใดไม่ทราบ แต่คาดว่าน่าจะมีแล้วในช่วงที่คนจีนมาสู่เมืองไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลาง เพราะปรากฏศาลเจ้าพ่อเขาดกในสมัยค้นพบรอยพระบาทไม่นาน การตั้งศาลล้วนเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องร่างทรงทั้งสิ้น ในสมัยรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๓๔) ได้มีประกาศห้ามไม่ให้คนไทยและคนจีนทำการเข้าทรงในที่ต่างๆ เพราะมาจากการเกิดเพลิงไหม้ พวกร่างทรงได้เที่ยวประกาศและทำนายทายทัก เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้นจริงและบ่อยๆ จึงได้มีการตรวจสอบและพบว่าร่างทรงที่ทำนายเป็นพวกวางเพลิงเอง เพื่อให้คนเชื่อและศรัทธาอันจะเป็นประโยชน์ต่อร่างทรง รัชกาลที่ ๕ จึงทรงประกาศห้ามไม่ให้มีการเข้าทรง เพื่อไม่ให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองจากความเชื่อดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม ความเชื่อเกี่ยวกับการเข้าทรงก็ยังคงดำรงอยู่ และเป็นที่ยึดของ คนในสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบัน^๑

แม้สังคมไทยจะทันสมัยขึ้น แต่ความเชื่อทางไสยศาสตร์และเรื่องผียังมีอยู่ในคนไทย มีการตั้งศาลอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องร่างทรงซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ติดต่อ เป็นสื่อกลางระหว่างผีกับมนุษย์ ถ้าผีดีเข้าทรงจะมีเมตตา ทำหน้าที่รักษาโรค ให้บริการทั้งทางด้านกายภาพและทางจิตใจแก่ลูกค้า ร่างทรงจะมีลักษณะที่หลากหลายทั้งรูปแบบและท่าทางในการแสดงออก นอกจากนี้ร่างทรงยังมีความแตกต่างกันในการดำเนินการและมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของผีที่เข้าทรง ร่างทรงคน

^๑ จักรพรรณ นารายณ์บุตร, ร่างทรง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หลักทรัพย์, ม.ป.ป.), หน้า ๖.

หนึ่งๆ ในตอนแรกอาจทรงเจ้าแบบไทย และภายหลังเปลี่ยนมาทรงเจ้าแบบจีน ทำให้เข้าถึงลูกค้าที่เป็นคนจีน^๒

ในปัจจุบันการทรงเจ้าที่มีลักษณะเป็นสากล จะเป็นที่นิยมทั่วไป แต่เมื่อระดับการกลายเป็นเมือง (Urbanization) สูงขึ้นและความทันสมัย (Modernization) ทำให้ผู้ทำหน้าที่เป็นไสยศาสตร์ เช่น ร่างทรงในเมืองไทยกลายเป็นบุคคลชายขอบคือผู้ที่ด้อยหรือขาดโอกาสในการพัฒนาไปพร้อมกับสังคมสมัยใหม่ การทรงเจ้า คนทรง องค์ทรงไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดๆ ในสังคมใดสังคมหนึ่ง แต่จะต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัยแวดล้อมทางสังคมด้วย และรูปแบบของการทรงเจ้า คนทรง และองค์ทรง ก็จะไม่ตายตัว แต่จะปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดไปตามพัฒนาการทางสังคม โดยมีความเชื่อของแต่ละสังคมเป็นพื้นฐาน Golomb^๓ ได้กล่าวถึงกรุงเทพฯ มีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ทำให้แรงงานจำนวนมากจากชนบททั้งที่อยู่ใกล้และไกลเข้ามาหางานทำ ผู้ที่อพยพมายังเมืองได้นำเอาประเพณีความเชื่อที่เก่าแก่เกี่ยวกับไสยศาสตร์และผีมาด้วย ท่ามกลางผู้ที่อพยพเข้ามายังเมืองศูนย์กลาง ส่วนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการทางไสยศาสตร์ ส่วนหนึ่งมาจากพื้นที่ยากจนทางภาคเหนือ มีนักไสยศาสตร์เป็นจำนวนมากในชุมชนรอบๆ เมืองศูนย์กลาง พวกเขาให้บริการทางไสยศาสตร์แก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง ซึ่งต้องการเอาชนะความเครียดภายในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ต้องแข่งขัน

ประวัติของร่างทรง ในจังหวัดลำปาง

ในภาคเหนือมีความเชื่อดั้งเดิมคือ ความเชื่อเรื่องอำนาจของผีวิญญาณของสรรพสิ่งต่างๆ ต่อมาเมื่อพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาในดินแดนภาคเหนือผ่านทางอำนาจส่วนกลาง สิ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อความศรัทธาดั้งเดิมคงอยู่ และสามารถรับศาสนาความเชื่อใหม่ที่เผยแผ่มาจากราชสำนักเข้ามาในสังคมไทยภาคเหนือได้คือ การหล่อหลอมรวมความเชื่อของศาสนาต่างๆ เข้าด้วยกันส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้คนบทบาทของพุทธศาสนากลับมิได้ทำให้ความเชื่อเรื่องผีที่มีอยู่แต่เดิมเสื่อมหาย ขณะเดียวกันความเชื่อเรื่องผีและหลักเกณฑ์ทางพุทธศาสนากลับกลายเป็นสิ่งที่ดำเนินควบคู่กัน^๔

คนล้านนามีความเชื่อวาระหว่างชีวิตที่ดำเนินอยู่กับชีวิตหลังความตายยังมีพลังอำนาจหนึ่งที่โยงใยต่อเนื่องกัน อำนาจที่เรียกว่า “ผี” ผีเป็นพลังที่วนเวียนอยู่ในโลกต่างมิติ ใช้อำนาจผ่านร่างทรงที่เรียกว่า “ม้าขี่” เพื่อให้วิญญาณสามารถผ่านเข้ามาสิ่งสู่เพื่อบอกกล่าวเรื่องราวต่างๆ ที่ต้องการ

^๒ Hoskin 1993 : 63 อ้างใน รตพร ปัทมเจริญ “กระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรง : กรณีศึกษาร่างทรงในเขต อ.เมือง จ.นครปฐม”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏ (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑-๓๐.

^๓ Watson, 1993 อ้างใน รตพร ปัทมเจริญ “กระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรง : กรณีศึกษาร่างทรงในเขตอ.เมือง จ.นครปฐม” วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏ, หน้า ๒๑-๓๐.

^๔ ฉลาดชายรมิตานนท์, ผีเจ้านาย, (กรุงเทพมหานคร : พายัพออฟเซทพริ้นท์, ๒๕๒๗), หน้า ๗๐.

บอกให้มนุษย์รับรู้รับทราบ หรืออาจจะเป็นการช่วยเหลือ รักษาโรคภัยต่างๆ รวมไปถึงการทำนายทายทักเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะผีสามารถหยั่งรู้อดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้เกินกว่าศักยภาพของมนุษย์ธรรมดา ความไม่รู้รอบทำให้มนุษย์หาที่พึ่งทางใจ ประเพณีพิธีกรรมความเชื่อเรื่องผีในล้านนาทั้งในอดีตและปัจจุบัน ส่งผลต่อจิตใจของคนล้านนาที่ศรัทธาเชื่อมั่น เชื่อถือ และก่อให้เกิดความสุขสมบูรณ์ สังคมล้านนาอยู่อย่างไม่มีปัญหา ถือเป็นแบบแผนอย่างหนึ่งที่ฝังรากลึกและเหนียวแน่นจิตใจของคนล้านนาให้ปฏิบัติตามทำนองคลองธรรมหรือตามจารีตประเพณีนิยมควบคุมและกำหนดความประพฤติของคนในสังคมล้านนา^๕

ชาวลำปางได้มีความเชื่อเกี่ยวกับการเข้าทรงโดยแบ่งความเชื่อตามตำนานความเชื่อเรื่องของ “ผี” ของบรรพบุรุษ ดังต่อไปนี้

ตำนานผีมดและผีเม็งเป็นผีประจำตระกูลอีกอย่างหนึ่งที่จัดอยู่ในเครือผีบรรพบุรุษหรือผีปู่ย่า ซึ่งมักจะพบมีการนับถืออยู่ในเขตชุมชนเมืองเป็นส่วนมากเนื่องจากเป็นผีของคนในเมืองที่สืบเชื้อสายมาจากตระกูลเจ้านายและขุนนาง ดังนั้นพิธีกรรมจะค่อนข้างซับซ้อนตระกูลของผีมดผีเม็งมักสืบเชื้อสายไปได้ไกล และผีปู่ย่าของตระกูลผีมดผีเม็งจะมีชื่อเรียกขานเป็นชื่อเจ้านายอยู่ในตำนาน ซึ่งจะแตกต่างจากผีปู่ย่าโดยทั่วไปที่จะไม่มีชื่อเรียกขานเฉพาะตระกูลที่นับถือผีมดผีเม็งในทุกวันนี้มีเหลืออยู่ไม่มากนัก ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ ลำพูนและลำปาง แต่สำหรับเมืองอื่นๆ แทบจะไม่ปรากฏโดยข้อเท็จจริงแล้วผีมดและผีเม็งนั้นเป็นผีประจำตระกูลที่มีความแตกต่างกันทั้งในความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชนและรายละเอียดในพิธีกรรมแต่จะถูกเรียกรวมกันว่า ผีมดผีเม็งเนื่องจากพิธีกรรมในการเลี้ยงผีมดผีเม็งนั้นจะจัดในช่วงเวลาใกล้เคียงกันและมีพ็อนรำ หรือที่เรียกว่าพ็อนผี เพื่อเป็นการสังเวศบรรพบุรุษเหมือนกัน บางครั้งก็จะมีการจัดพ็อนผีร่วมกัน เรียกว่า ผีมดซอนเม็ง

ผีมด เป็นผีประจำตระกูลหรือผีบรรพบุรุษซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นผีที่ทำหน้าพิฆาต คือดูแลลูกหลานในตระกูล อย่างคำว่ามีดลูก ก็คือส่วนที่ดูแลทารกในครรภ์ เป็นต้น จากการสังเกตพฤติกรรมการเล่นที่ปรากฏในกระบวนการพ็อนผีมด เช่นการปิดต้อปิดแตน ยิงนก ยิงกระรอกกระแตคล้องช้างคล้องม้า ชนไก่ ทำไร่ทำสวน ทอดแห พ็อนดาบ และถ่อเรือถ่อแพ เห็นว่าเป็นพฤติกรรมของชายหรือพ่อบ้านที่พึงกระทำในการดำรงชีวิต จึงเห็นว่าผีมดน่าจะเป็นผีฝ่ายพ่อหรือการสืบจากฝ่ายบิดา ซึ่งต่างไปจากผีเม็งที่แสดงพฤติกรรมแง่การคลอดบุตรและการปรุงอาหารเป็นกิจกรรมเด่น ซึ่งสื่อแสดงว่าผีเม็งเป็นผีของฝ่ายหญิง

ผีเม็ง มีการสันนิษฐานสืบกันมาว่า ผีเม็ง คือผีที่สืบเนื่องมาจากชนเผ่า “เม็ง” ซึ่งเชื่อกัน

^๕ นายวิทยา พลวิฑูรย์, “พ็อนผีพิธีกรรมแห่งศรัทธาล้านนา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

ว่าหมายถึงชนเผ่ามอญโบราณ เวลาที่จะมีการเข้าทรงนั้นต้องมีการโหมผ้า ซึ่งในการคลอดแบบโบราณล้านนาที่ผู้คลอดจะนั่งพิงม้วนพูกและโหมตัวกับผ้าที่โยงจากข้อ เพื่อช่วยให้คลอดได้ง่ายขึ้น ตลอดจนที่ที่พอนผีใน “ปราสาท” ที่มีजूในลักษณะของบ้าน และมีการติดไฟปรุงอาหารตลอดเวลา นั้น ทำให้เข้าใจได้ว่าผีเม้งเป็นผีที่มีการสืบทอดมาเป็นต้นเค้าที่เป็นมารดา และจากการที่ต้องมีปลาร้าเป็นส่วนหนึ่งของอุปกรณ์สำคัญในพิธีการพอนผีดังกล่าว นั้น พบว่าคำว่าเม้งในภาษาไทยขาว แปลว่าหมักหรือดอง จึงทำให้ได้เข้าใจได้อีกด้วยว่าผีเม้งเป็นผีฝ่ายแม่ที่มีปลาร้าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการปรุงอาหาร

ผีผดขอนเม้ง หมายถึงผีปู่ย่าหรือผีบรรพบุรุษที่เกิดจากสายสกุลผีผดและผีเม้งแต่งงานกัน ทำให้ลูกหลานที่เกิดมามีสายสกุลผีผดและผีเม้งขอนหรือแทรกผสมกันอยู่เมื่อจะทำพิธีพอนผีหรือสังเวศบรรพบุรุษก็ต้องมีพิธีกรรมของทั้งผีผดและผีเม้งผสมกันอยู่ ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้

เมื่อถึงกำหนดที่ต้องพอนผีคือครบสามปีแล้ว ก็จะพอนผีกันในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึง พฤษภาคม ซึ่งจะมีการตกลงกำหนดการต่างๆ ในเครือญาติและกำหนดให้เค้าผีหรือหญิงผู้มีอาวุโส ซึ่งครอบครองบ้านที่มีหอผีอยู่เป็นผู้ดำเนินการ แต่คนในสายสกุลผู้อื่นอาจรับภาระแทนก็ได้ เหมือนอย่างกรณีการพอนผีผดหรือผีเม้งนั้น เมื่อตกลงการต่างๆ แล้วเจ้าภาพก็จะเริ่มไควผี หรือข่าวกล่าวคือการนำพานข้าวตอกดอกไม้ไปเชิญผีที่รู้จักคุ้นเคยให้ไปร่วมงานในวันที่กำหนด^๖

ร่างทรงคือมนุษย์ธรรมดาที่องค์เทพหรือเจ้าหรือผีจับเอาร่างเป็นทางผ่านเพื่อจะสื่อสารและสัมผัสกับมนุษย์ได้^๗ โดยพิธีการอัญเชิญและต้องกระทำตัวให้อยู่ในกฎเกณฑ์ข้อบังคับข้อห้ามต่างๆ เช่นรักษาศีล^๘ มนุษย์ธรรมดานี้หมายถึงชายหรือหญิงเด็กหรือผู้ใหญ่ที่ถูกเลือกโดยเจ้าที่มาประทับทรงเพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ โดยผู้ที่เป็นร่างทรงนั้นจะยอมเป็นร่างทรงด้วยความเต็มใจหรือจำใจก็ตาม^๙ จึงกล่าวได้ว่าร่างทรง^{๑๐} ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่เจ้าพ่อเจ้าแม่ต้องอาศัยติดต่อกัน^{๑๑} หรือมี

^๖ นายวิทยา พลวิฑูรย์, “พอนผีพิธีกรรมแห่งศรัทธาล้านนา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๘-๑๐.

^๗ ว.จันประดิษฐ์, **อำนาจลึกลับของร่างทรง**, ฉบับมาตรฐานและสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕.

^๘ ฉลาดชาย รมิตานนท์, **ผีเจ้านาย**, (กรุงเทพมหานคร : พายัพออฟเซตพริ้นท์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๒๕.

^๙ วิรัช นิภาวรรณ, **การเข้าทรงและร่างทรง**, (กรุงเทพมหานคร : โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๓), หน้า ๗.

^{๑๐} ร่างทรง/ คนทรง/ เทียม/ ที่นั่ง/ ม้าขี่

^{๑๑} นายแพทย์ สันสุวรรณเลิศ, **ผีปอบ-ผีเข้าในทรงสะท้านจิตเวชศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๙๔.

ความสามารถในการติดต่อกับผีหรือวิญญาณได้และจะเป็นร่างให้วิญญาณมาประทับทรง^{๑๒} เป็นบุคคลซึ่งถูกควบคุมโดยวิญญาณหรือมีวิญญาณอยู่ในร่างถูกคนในสังคมใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารกับวิญญาณหรืออำนาจเหนือธรรมชาติ^{๑๓} และร่างทรง^{๑๔} นั้นคือคนธรรมดาที่จิตสามารถฝึกหัดและพัฒนาโดยธรรมชาติเพื่อใช้ในการติดต่อกับโลกแห่งจิตวิญญาณได้^{๑๕} เป็นผู้ที่อวัยวะรับสัมผัสไวต่อความถี่ของวิญญาณเทพทำให้หลุดจากภพอื่นสามารถส่งข่าวสารและสร้างปรากฏการณ์ผ่านอวัยวะนี้โดยมักจะเกี่ยวข้องกับการติดต่อผู้ที่ไม่มีร่างและการพิสูจน์ว่ามีชีวิตหลังความตายเป็นรูปแบบของการติดต่อในมิติที่แตกต่างไปจากปกติเช่นการส่งโทรจิตการรับรู้ทางประสาทสัมผัสการเข้าฌาน^{๑๖} เป็นคนที่มีพลังสื่อกลางที่สามารถแสดงปาฏิหาริย์ให้เห็นได้หรือถ่ายทอดความคิดของวิญญาณ (Spirits) ผ่านการเขียนหรือพูด^{๑๗}

ดังนั้นพอสรุปได้ว่าความเชื่อเรื่อง ผี ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงของชาวลำปางมีมานานแล้ว เพราะถือว่า ผี คือบรรพบุรุษของตนเองที่ได้ล่วงลับไปแล้วหรือจะเรียกให้เข้าใจง่ายขึ้นคือ ผีบรรพบุรุษนั่นเอง และผีบรรพบุรุษก็ยังออกได้เป็น ๓ ตระกูลใหญ่ คือ ผีผด ผีเม้ง และผีผดขอนแก่น และ ทุกๆ ๓ ปี จะมีการเข้าทรงเพื่อประกอบพิธีกรรมการพ้อ ผีของแต่ละตระกูล ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม

^{๑๒} ศิราพรฐิตะ ฐานม.ป.ป. :๒๘, อ้างอิงในพระมหาพิศักดิ์ไครบุตร, “ศิริจณานวิชา : ศึกษาเชิงวิเคราะห์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๖๓.

^{๑๓} Capazano, V and Vivian Garrison (Eds), **Cases Studies in Spirit Possession**, (New York : John Willey & Sons. Inc., 1977), p. 10. อ้างอิงใน พระเทพวิสุทธิคุณ (โอชาวัฒน์), หน้า ๔๒.

^{๑๔} อาจใช้คำว่า “สื่อ” แทนได้แต่นัยมากกว่า.

^{๑๕} [http : //www.s-upton.com/mental.htm](http://www.s-upton.com/mental.htm), 2002-26/3/2546, อ้างอิงใน, พระเทพวิสุทธิคุณ (โอชาวัฒน์), หน้า ๓๕.

^{๑๖} Ted, Andrews, **How To Meet and Work with Spirit Guide-** พลังต่างมิติ, แปลโดยอันเวส, (กรุงเทพมหานคร : บริษัททุนพิบลิชซิงจำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๖๙.

^{๑๗} Allan Kardec, **Spiritist Magazine**, February, 1859. อ้างอิงใน, พระเทพวิสุทธิคุณ (โอชาวัฒน์), หน้า ๓๕.

๔.๒ วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มชาวบ้านที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองนครลำปาง จังหวัดลำปางประกอบด้วยร่างทรงที่มีตำหนกอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำปาง จำนวน ๓ คน ชาวบ้านที่มีความเชื่อเรื่องการเข้าทรง จำนวน ๖ คน โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยได้เนื้อหาสาระจากการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

๑. นายประพันธ์ ขจรคำ ร่างทรงของปู่ฤๅษีตาทิพย์ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเข้าทรงกล่าวถึงสาเหตุที่มาเป็นร่างทรงเพราะประสบปัญหาชีวิตทำอะไรก็มีแต่ปัญหาอุปสรรคทุกอย่าง ทำธุรกิจก็ประสบปัญหาการขาดทุน ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ หมากัด มีอาการเจ็บป่วยคือปวดไปทั้งเนื้อทั้งตัวอยู่ไหนเหมือนโดนไฟช๊อตตามร่างกาย ใจสั่น ไปให้หมอตรวจ หมอก็กไม่พบสาเหตุของอาการปวด เลยไปหาพระ ท่านเลยแนะนำให้กลับมาดูแลชั้นครูของตนเองที่เคยรับ ซึ่งชั้นครูนี้ร่างทรงได้รับมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ซึ่งปรากฏว่าอาการเจ็บป่วยทั้งหลายก็ค่อยๆ ทุเลาลง จนหายจากอาการป่วยไปในที่สุด การให้บริการครั้งแรกสืบมาจากคนแถวบ้านไม่สบายก็มาขอความช่วยเหลือก็ให้คำแนะนำไปปรากฏว่าอาการของโรคหาย เลยทำให้เกิดการบอกต่อแบบปากต่อปาก ก็ทำให้มีผู้เข้ามาใช้บริการมากขึ้น โดยที่ตำหนกนี้ไม่ได้ขึ้นป้ายโฆษณาแต่อย่างใด งานบริการที่ให้บริการคือลงหน้าทอง ทำเทียนนพเก้าเสริมดวง คุณน เทียนคนป่วย อย่างเช่น คนบางคนดวงตก ต้องแก้ราหู ทางตำหนกนี้ไม่แนะนำให้ทำเครื่องบวงสรวงแก้พระราหู แต่จะแนะนำให้ไปแก้ไขหรือทำบุญที่วัด แทน ลักษณะของการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของผู้ที่มารับบริการจะเน้นไปในทางบุญตามแนวทางของพระพุทธศาสนา มีลูกค้าบางคนที่มีความกังวลเรื่องผี ว่าอาการเจ็บป่วยของตนที่ไม่หายสืบเนื่องมาจากผีกระทำให้ เมื่อไปรับขันแล้วอาการของโรคก็ไม่หาย เมื่อมาขอคุณดวงท่านก็ดูให้ เจ้าทรงเห็นว่าไม่ใช่การกระทำของผี เป็นเรื่องของโรคภัยที่เกิดขึ้นกับตนเอง ท่านก็จะแนะนำให้ไปหาหมอที่ถูกกับโรคที่เป็นอยู่ อาการของโรคก็หายไป เมื่อถามว่าลูกค้าที่มารับบริการนั้นหายจากโรคภัยไข้เจ็บหรือ สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมดทุกคนหรือไม่ ท่านก็ตอบว่าไม่ทุกคน แล้วแต่ความเชื่อความศรัทธาของคนที่มาให้รักษา ถ้าไม่ศรัทธาต่อการรักษาของร่างทรง อาการของโรคหรือปัญหาต่างๆ ก็ไม่สามารถแก้ไขได้เจ้าทรงของตำหนกนี้เน้นความสันโดษชอบอยู่อย่างสงบ เมื่อมีคนมาขอความช่วยเหลือท่านจะให้คำแนะนำไปทางที่ถูกต้องไม่เรียกร้องเงินรับทองเกินกว่าค่าขันครู และจะไม่รับประกอบพิธีแก้กรรมหรือรักษาโรคใดๆ ให้ แต่จะแนะนำวิธีการการแก้ไข โดยที่คนที่เข้ารับบริการต้องไปปฏิบัติตามขั้นตอนทุกอย่างด้วยตนเอง ถ้าทำตามคำแนะนำครบทุกขั้นตอน ปัญหา หรือ โรคภัยไข้เจ็บก็จะบรรเทาทุเลาลง และจะหายไปในที่ที่สุด เจ้าทรงท่านชี้ให้เห็นว่าทุกคนมีกรรมเป็นของตนเอง ชะตาชีวิตของทุกคนได้กำหนดมาแล้ว การจะแก้กรรมได้นั้นไม่มีแต่สามารถทำความดี ทำบุญ

ทำกุศล ให้กรรมทุเลา เบาบางลงไปบ้าง ตัวอย่างการทำบุญให้แก่ ลูก หรือทารกที่ได้แท้งไปโดยตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจก็ดี คำกล่าวในการทำบุญเนื่องจากการทำแท้งมีดังนี้

ตั้งนะโม ๓จบ สังฆทาน จัดเอง ๑กล้วย นม ขนม เสื้อผ้าเด็ก ๑ชุด ธรรม ๓ผูก มาลัยโรค
มหาวิบาก กรรมวาจา เอาไปทานที่วัด นำหยาด ๓แก้ว (๑) พระ (๒) แม่ (๓) หยาดหน้าวัด

ข้าพเจ้านาง.....ได้ทำบุญในวันนี้อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ลูก.....ตั้งชื่อเอง
... ที่ได้หลุดได้แท้งไปโดยตั้งใจดี หรือไม่ตั้งใจดี ขอให้ลูกอโหสิกรรมให้แม่ด้วยเถิด

กายะกรรมมัง วชิกรรมมัง มโนกรรมมัง อโหสิกรรมมัง

สัพเพ สัตตา สุปิศา โหนตุ

อะกา เมตตำ อินตำ เมตตา ยมะราชา เมตตำ

พรหมมะเมตตำ มหาสุวรรณโณ เมตตำ ด้วยเถิด

ผู้มารับบริการจะมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง ในปริมาณที่เท่าๆ กัน ข้าราชการ ทหาร ระดับสูงก็มาขอคำปรึกษาเมื่อได้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอแล้วส่วนใหญ่จะตอบแทนเจ้าทรงในรูปแบบของเงินทอง หรือทรัพย์สินอื่น แต่ร่างทรงจะไม่ยอมรับ ทรัพย์สินเงินทองเหล่านั้น แต่ถ้าผู้มารับบริการเต็มใจให้ ท่านก็จะทำในรูปของ ผ้าป่า หรือกุฐิน แล้วนำไปถวายวัดที่ต้องการปัจจัยในการสร้างศาสนสถาน เจ้าทรงท่านมีความตั้งใจว่าจะมาสร้างบุญสร้างกุศล สร้างคุณงามความดี ช่วยเหลือมนุษย์ ถึงได้มาจับร่างทรงในการสร้างกุศลเหล่านี้^{๑๘}

๒. แม่ศรีร่างทรงพระแม่อุมา จากการไปสัมภาษณ์ร่างทรงได้ให้ข้อมูล ดังนี้ ส่วนมากคนที่มาสถานที่นี้เพราะอยากหลุดพ้นวิบากกรรม ทำอะไรแล้วไม่ได้ตั้งใจ ทำความดีแทบตายทำไมไม่มีคนมองเห็น ไม่เป็นที่รักของเจ้านายและเพื่อนฝูง มาตรวจดวงชะตาว่าตกบ่วงกรรมด้านไหนจึงมาตรวจจักษุราศี เมื่อตรวจดูเมื่อพบว่าดวงตกจริงๆ จะแนะนำให้ แก้วดวงตก แต่ดำหนกนี้ไม่ได้ให้โชคลาภ ร่างทรงจะซักถามเกี่ยวกับการทำบุญในรอบปีของผู้ที่มารับบริการว่า เมื่อคิดว่าตนเองดวงตก ว่า แล้วตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ๓๖๕ วันเคยทำคุณงามความดีอะไร บ้าง ทำบุญให้กับตนเอง ทำบุญให้กับคนอื่น หรือการทำบุญให้กับศาสนสถาน การทำบุญจะเกิดจากการจิตใจที่บริสุทธิ์ ไม่ใช่ชั่วสักจะทำตามคนอื่น โดยที่ไม่มีภาระอธิษฐาน แแรงอธิษฐานเป็นแรงที่ผลักดันให้พ้นจากวิบากกรรมการทำบุญที่ไม่เจาะจง เรียกว่าหว่านบุญ เหมือนกับการหว่านกล้าข้าวลงไปในที่ที่แห้งแล้งข้าวจะงอกงามได้อย่างไร เหมือนกับการทำบุญที่ไม่ได้เกิดจากแรงอธิษฐาน จะหลุดพ้นจากบ่วงกรรมได้อย่างไร

เกี่ยวกับการเจ็บป่วย การเจ็บป่วยมีหลายอย่าง ไปหาหมอมาแล้วทำไมไม่หาย สาเหตุแห่งการป่วยใช้คืออะไรบางครั้งหมอหาสาเหตุไม่เจอ ร่างกายปกติทุกอย่าง กินยาหม้อ ยาต้ม ยาสมุนไพรทุกอย่างที่วาดียังแล้วไม่หาย แต่เมื่อมารับขัน ขันเดียวก็หายจากโรค การรับขันจากสำนักนี้มีเหตุผล

^{๑๘} สัมภาษณ์นายประพันธ์ ขจรคำ ร่างทรงของปู่ญาชีตาทิพย์, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

คือ เมื่อมีเทพเทวามาอาศัยกายหยาบ โดยมีเหตุผล คือ ขอให้กายหยาบบำเพ็ญ ทำบุญ ไถ่โทษท่าน จากบ่วงกรรมจากอดีตชาติ อย่างเช่น บางคนไม่สบายเดินทางมาที่ตำหนักทรงต้องอาศัยคนช่วยพยุง แต่เมื่อได้รับขันแล้ว ก็เดินกลับเองอย่างคนไม่เคยเจ็บป่วยเลย นี่เป็นความเชื่อความศรัทธา เป็นการรักษาที่ไม่ถูกจุด แค่มารับสัจจะ ๑.ไม่ได้เป็นร่างทรงแต่รับขันไว้แต่เมื่อพระองค์ใดมาอยู่กับข้าพเจ้าแล้ว ขออาการเจ็บป่วยที่เป็นอยู่ขอให้หายไปแบบปลิดทิ้ง แล้วรับสัจจะว่าเป็นสายบุญ วันศีล วันทานเนื้อสัตว์ ถือสันโดษ ต้องรักษาศีล ๕ อย่างน้อยต้องมี ๓ ข้อ ๑.ไม่ฆ่าสัตว์ ๒.ไม่ลักทรัพย์ ๓.ไม่ประพฤติดนินทา แต่ ข้อ ๔ กับ ข้อ ๕ มันจะอยู่ในสังคมของมนุษย์ เมื่ออยู่ในสังคมมนุษย์ย่อมต้องมีสุราเมรัยเป็นที่ตั้งของความบันเทิงทั้งหลาย จิบเป็นพิธี สำหรับศีลข้อ ๔ ถือว่าเป็นการโกหกขาว โกหกแล้วทำให้เกิดผลดี

การรับขัน หมายถึง การที่มีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจแก่คนที่รับขันว่า ชาตินี้จะไม่พลีพลังล่า ต่ออบายภูมิทั้งหลาย ไม่หลงอบายภูมิ เมื่อไม่หลงอบายภูมิ จิตใจก็สูงขึ้น ปรับภพภูมิที่ เป็นอยู่ที่เราอยู่ปรับกิจวัตรของเรา รับขันแล้ว ไม่ใช่จะร่ำรวย การร่ำรวยจะเกิดขึ้นได้ต้องมาจาก ขยัน อดทน อดออม

การรับขัน หมายถึง ขันเมื่อรับแล้ว ให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบประพฤติดนินทาส่งไว้ในกรอบแห่งคุณงามความดี ประพฤติตนแห่งการเบียดเบียนใคร แล้วสิ่งจะได้รับคือ จะได้รับผลคือความซื่อสัตย์ ความสุข และความเจริญก็ตามมา เป็นที่เสนาหา ไม่ใช่แต่ของมนุษย์แม้แต่เทวดาก่อนโนมทนาบุญด้วยการเป็นสายบุญ หมายถึง ๑.การไม่ปลิดพลังจากการทำคุณงามความดี การรับขันคือการเป็นสะพานบุญ ทำด้วยความเต็มใจ ไม่จำเป็นต้องทำบุญด้วยผ้าป่ากองใหญ่ ที่เกินกำลังทรัพย์ของตนเอง สนับสนุนการทำคุณงามความดีตามกำลังของตนเอง การทำความดีถ้าอยู่ที่ใจ แต่ไม่ทำออกมาแล้ว ไชริห์ไหนเลย เทวดาจะรู้ ๒.คุณต้องรู้จักสวดมนต์ภาวนา เพื่อให้เกิดสติ สติที่จะพิจารณาว่าวันนี้เราทำอะไรกับใครไปบ้าง ไปสร้างความไม่พึงพอใจทางกาย วาจา และทางใจ กับใครไว้บ้าง เมื่อเห็นแล้วว่า ได้กล่าวถ้อยคำที่อาจสร้างความเจ็บช้ำน้ำใจกับใครก็จะได้ปรับธาตุ ปรับอารมณ์ ให้คำแนะนำคนอื่น โดยใช้ปิยวาจา ทำให้คนที่โกรธเรา ตีฉันททำให้ก่อเกิด อะไรที่ดีๆ ใหม่ ปิยวาจาที่ฟังแล้วไม่หุดหู่ใจ

ส่วนมากคนที่เข้ารับบริการจะต้องทำพิธีรับขัน ๕ คือ การรับศีล นั่นเอง เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่ให้หลงไปทางอบาย มีจิตตั้งมั่นในความดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง อย่างเช่น มีเด็กชายคนหนึ่ง เป็นคนเรียนหนังสือเก่งมาก จนสามารถสอบเข้าคณะแพทยของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ แต่ก่อนที่จะเข้าเรียนมีอาการทางสมอง พ่อแม่พาไปรักษาที่ไหนก็ไม่หาย เลยได้พามาที่ตำหนักนี้ เมื่อได้ทำการตรวจดวงชะตาดูก็พบว่า อาการของโรคเกิดจากการที่เด็กเป็นคนเก็บกด พ่อแม่มีความคาดหวังในตัวลูกสูงมาก จนไม่ให้เด็กมีเวลาส่วนตัวในโลกของเด็กเลย ทำให้ลูกกลายเป็นคนเก็บกด เจ้าทรงเลยให้ทั้งแม่ และ ลูกรับขัน ๕ แต่ขัน ๕ ของ แม่ก็เป็นการตั้งสัจจะอธิษฐานว่าจะรักษาศัน ๕ และขอให้ตนเอง เป็นคนมีสุขภาพดีไม่มีโรคไม่มีภัย ใช้เจ็บต่าง มีกำลัง

วังชาในการประกอบอาชีพการงานเพื่อจะได้มีเงินส่งเสียลูกให้เรียนหนังสือจนจบการศึกษา ส่วนชั้น ๕ ของลูกนั้นก็ให้ตั้งสัจจะจิตอธิษฐานว่าจะรักษาค้น ๕ จะตั้งใจเรียนจนจบการศึกษา เมื่อจบการศึกษาแล้วให้ตอบแทนพระคุณพ่อแม่ เลี้ยงดูท่านไม่ให้ท่านลำบาก จะเห็นได้ว่าเจ้าทรงมีกุศโลบายในการเชื่อมความสัมพันธ์หรือปรับความสัมพันธ์ในครอบครัว วิธีการรักษานั้นจะเริ่มต้นด้วยการเปิดใจยอมรับความจริง หาสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไข และแนวทางการแก้ไข จะเห็นได้ว่าเป็นวิธีการของ อริยสัจ ๔ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เริ่มตั้งแต่ สวدمนต์ ไหว้พระ ทำจิตใจให้สงบ รับผิดชอบต่อ ทำบุญ ตักบาตร นั่งสมาธิ ปฏิบัติกรรมฐาน^{๑๙}

๓. นายสรตติพงศ์ วรธรรม ร่างทรงเจ้าพ่อผาหลวง ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการเข้าทรงว่าเดิมที่ร่างทรงเจ้าพ่อผาหลวงนั้นผู้เป็นยายของนายสรตติพงศ์ได้เป็นร่างทรง ก่อนยายจะเสียชีวิตลง ก็เป็นธรรมเนียมว่าจะต้องมีผู้มาสืบทอดการเป็นร่างทรงต่อ แต่เนื่องจากลูกสาวที่เป็นแม่ของนายสรตติพงศ์นั้นไม่สามารถสืบทอดได้ ดังนั้นนายสรตติพงศ์จึงได้รับการสืบทอดการเป็นร่างทรงต่อจากผู้เป็นยาย จะเห็นได้ว่า การเป็นร่างทรงสามารถสืบทอดกันทางสายเลือดได้ ตำแหน่งของเจ้าทรงเจ้าพ่อผาหลวงนั้นได้ให้บริการแก่ผู้ที่เข้ามาขอคำปรึกษาในเรื่องต่างๆ เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน จึงต้องมีการจัดบัตรคิวรับแขกไว้วันหนึ่งรับไม่เกิน ๒๐ คน ตำแหน่งทรงของเจ้าผาหลวงจะให้บริการในเรื่อง ทำเทียนแก้สะเดาะเคราะห์ ทำเทียนรับโชค ดูดวง โดยวิธีการดูญาณโดยผ่านการทรงในแต่ละวัน จะมีผู้มาใช้บริการเป็นจำนวนมากและมีอัตราส่วนของผู้หญิงผู้ชายในประมาณเท่าๆ กัน^{๒๐}

๔. นางอำไพ เจ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการเข้าทรงว่า สืบเนื่องจากตนเองมีประสบกับปัญหาชีวิต ไม่รู้จะแก้ไขปัญหได้อย่างไร ไม่มีทางออกจนคิดอยากจะฆ่าตัวตาย พอได้ได้ยินได้ฟังมาว่า และคนที่เคยมาหาร่างทรงได้พูดทำนองว่า เจ้าทรงตำแหน่งนี้ดูดวงแม่น มีจิตเมตตา ชอบช่วยเหลือผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยาก จึงทำให้มีใจอยากมาหาเจ้าทรงบ้าง เมื่อมาถึงแล้วเจ้าทรงได้พูดทำนายทายทักซึ่งตรงกับตนเองหลายประการจึงทำให้เกิดความเชื่อความศรัทธาในองค์ของเจ้าทรง เมื่อเจ้าทรงแนะนำให้ไปทำบุญที่วัดและจุดเทียนลดเคราะห์ ตนเองได้นำไปปฏิบัติ หลังจากที่ทำพิธีกรรมต่างๆ แล้ว ตนมีความรู้สึกที่ชีวิตของตนเองดีขึ้น จากที่อยากคิดจะฆ่าตัวตายก็เปลี่ยนใจไม่คิดทำอีกแล้ว ธุรกิจการงานที่ทำอยู่ก็สะดวกราบรื่น และจากการที่มีคติความต้องขึ้นโรงขึ้นศาลก็มีอันยกเลิกไป ชีวิตของตนเองดีขึ้นตามลำดับทำให้เกิดความเชื่อความศรัทธา จึงมาขอเทียนเพื่อนำไปจุดลดเคราะห์ และเข้าวัดทำบุญควบคู่กันไปด้วยเป็นประจำ^{๒๑}

^{๑๙} สัมภาษณ์แม่ศรีร่างทรงพระแม่อุมา, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๐} สัมภาษณ์นายสรตติพงศ์ วรธรรม ร่างทรงเจ้าพ่อผาหลวง, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์นางอำไพ เจ, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๕. นางนิอร ใจคล่องแคล่ว ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อความศรัทธาเกี่ยวกับการเข้าทรงว่า เนื่องจากชีวิตของตนเองนั้นประสบปัญหาจากการเป็นหนี้เป็นสินนอกระบบเป็นจำนวนมาก หาเงินเท่าไรก็ไม่พอใช้หนี้สักที ไม่รู้จะหาทางออกอย่างไร จึงลองมาหาเจ้าทรง แต่ก็ยอมรับว่าในส่วนตัวนั้นไม่ค่อยมีความเชื่อต่อการเข้าทรงสักเท่าไร แต่ที่มาหาเจ้าทรงเพราะไม่มีที่พึ่งทางไหนแล้ว แต่ก็ยอมรับว่าไปหาเจ้าทรงมาหลายตำหนักแล้ว แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จสักที ก็เลยมาหาเจ้าทรงตำหนักนี้ เพื่อจะโชคดี สามารถแก้ไขปัญหาวีชีวิตได้ เจ้าทรงท่านก็ให้เทียนมาจุดลดเคราะห์ และทั้งแนะนำให้ตนเองเริ่มต้นสวดมนต์ ไหว้พระ ทำบุญ ทั้งที่ก่อนหน้านี้ไม่เคยสวดมนต์เลยเมื่อตนเองได้ปฏิบัติตามแล้วก็รู้สึกว่จิตใจสงบ จากเคยที่จิตใจ ว้าวุ่น ร้อนรุ่ม คิดอะไรไม่ออก ตอนนี้เริ่มเห็นหนทางสว่างเห็นหนทางในการแก้ไขปัญหาวีชีวิต^{๒๒}

๖. นางสมจิต สมบัติเชื้อ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อความศรัทธาเกี่ยวกับการเข้าทรงว่า ว่าตนเองมีความเชื่อความศรัทธาเรื่องการเข้าทรงมานานแล้ว แล้วก็มีความรู้สึกว่ตนเองก็มีเทพคอยคุ้มครองอยู่ ที่มาหาเจ้าทรงที่ตำหนักนี้เพราะต้องการขอคำชี้แนะต่างๆ ในการปฏิบัติตน เหมือนกับการมาคารวะผู้ซึ่งอาวุโสกว่า หรือการฝากเนื้อฝากตัว เมื่อมาหาเจ้าทรงแล้ว ตนเองก็เกิด ความสบายใจปัญหาต่างที่ตนเองสงสัยในการปฏิบัติตนก็ได้รับการอธิบาย ดังนั้นเมื่อตนเองติดขัดเรื่องใดก็จะมาตำหนักนี้หาเจ้าทรงเพื่อขอคำปรึกษาทุกครั้ง^{๒๓}

๗. นางสาวนพชลย์ เจริญพาณิชย์ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเข้าทรงกล่าวว่า ที่ตนเองมาหาเจ้าทรงนั้นเพราะคิดว่าเจ้าทรงเป็นสิ่งที่ให้กำลังใจ เป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิต ให้ตนเองปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องที่ควร ทำให้ทราบในสิ่งที่เราไม่สามารถรับรู้ได้เมื่อมาหาเจ้าทรงแล้วเกิดกำลังใจ ดังนั้นเมื่อมีปัญหาคับข้องใจสิ่งใด ก็จะมาหาเจ้าทรงทุกครั้ง^{๒๔}

๘. นางจินตนา สันตชนะธิฐ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเข้าทรงกล่าวว่า ตนเองจะมาหาเจ้าทรงเป็นประจำโดยจะมาหาเจ้าทรงเฉพาะเจ้าทรงตำหนักเจ้าพ่อผาหลวงตำหนักเดียวส่วนมากจะมาถามเกี่ยวกับความสำเร็จของบุตร และการดำเนินชีวิตถ้าพบว่า ตนเองหรือคนในครอบครัวบุตรหลานอาจจะได้พบได้เจอกับเคราะห์กรรมหรือปัญหาต่างๆ ที่น่าจะเกิดในเร็ววัน ตามคำทำนายทายทักของเจ้าทรง ก็จะได้ป้องกันและแก้ปัญหาก็ทันที่^{๒๕}

๙. นายทองใบ แสงแก้ว ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเข้าทรงกล่าวว่า เป็นความเชื่อตั้งแต่บรรพบุรุษเมื่อมีปัญหา ก็จะมาปรึกษาเจ้าทรงส่วนมากจะปรึกษาในเรื่องการดูแลรักษา

^{๒๒} สัมภาษณ์นางนิอร ใจคล่องแคล่ว, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๓} สัมภาษณ์นางสมจิต สมบัติเชื้อ, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๔} สัมภาษณ์นางสาวนพชลย์ เจริญพาณิชย์, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๕} สัมภาษณ์นางจินตนา สันตชนะธิฐ, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ลูกหลานให้อยู่ดีมีสุขปกปักรักษาในทุก ๓ ปี จะจัดงานฟ้อนของเจ้าทรง ซึ่งเป็นงานใหญ่มีด้วยกัน ทั้ง ๓ วัน คือวันตั้งพาม วันพ่อน และวันรื้อพาม กลุ่มของเจ้าทรงเป็นสายผีเม้งทั้งผู้หญิงและผู้ชาย จะมาร่วมพิธีจนเสร็จเรียบร้อย ตอนทำพิธี ร่างทรงจะไม่รู้เนื้อรู้ตัวตั้งแต่การเริ่มพิธีตามขั้นตอนต่างๆ การทรงเจ้าเป็นความเชื่อความศรัทธาที่มีมานาน เป็นหน้าที่ของลูกหลานที่สืบเชื้อสายคนเม้งที่จะต้อง ปฏิบัติ เพราะเชื่อว่าถ้าให้ความเคารพและเชื่อฟัง ก็จะทำให้ชีวิตของตนเองและคนในครอบครัวมีชีวิต อย่างร่มเย็นเป็นสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน เพราะได้รับการคุ้มครองจากผีบรรพบุรุษที่ผ่านการสื่อสารจากเจ้าทรงนั่นเอง^{๒๖} จากการให้สัมภาษณ์ของนายทองใบ แสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องการเข้าทรงมีลักษณะดังต่อไปนี้

ลักษณะความเชื่อ

การฟ้อนผีปู่ย่า หรืออีกนัยหนึ่งคือ การเลี้ยงผีบรรพบุรุษ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ มีดนตรีมาประกอบให้ผีหรือเจ้าได้เสพอาหาร และมา ม่วน ฟ้อนรำกัน โดยมีช่วงเวลาในการประกอบ พิธีกรรมตั้งแต่เดือน ๕ เหนือ (เดือน ๓) หรือประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ไปจนถึงย่างเข้าฤดูฝน

การนับถือผีปู่ย่าของชาวเหนือนั้นมีแพร่หลายอยู่ทั่วทุกจังหวัด ปัจจุบันได้หายไปไม่น้อย แต่พิธีกรรมความเชื่อแบบนี้ยังมีอยู่ในจังหวัดลำปางมากพอสมควร จนอาจกล่าวได้ว่ามีมากกว่า จังหวัดอื่นๆ จะหาดูได้ตามเขตเมืองเก่า และตามชานเมืองทั่วไป

ยังไม่ทราบว่าประเพณีฟ้อนผีมีความเป็นมาตั้งแต่ยุคใด สันนิษฐานจากพฤติกรรมตลอดจนพิธีกรรมอันเป็นภาพรวมของประเพณีนี้แล้ว พอเป็นเค้าได้ว่าเป็นประเพณีที่มาจากความเชื่อแบบดั้งเดิม ก่อนที่พุทธศาสนาจะเผยแพร่เข้ามาในดินแดนในแถบนี้

การนับถือผีปู่ย่าหรือการฟ้อนผีปู่ย่าที่เมืองลำปางมีด้วยกันสองชนิด คือ ผีผดและผีเม้ง มีบางตระกูลที่มีผู้นับถือต่างกันมาแต่งงานร่วมตระกูลหรือวงศ์ด้วยกัน เกิดเป็นการผสมผสานทางความเชื่อหรือการนับถือผีขึ้นมา เรียกว่าตระกูลผีผดซอนเม้ง การนับถือผีปู่ย่าทุกประเภทต่างมีโครงสร้างของการแบ่งหน้าที่ภายในตระกูลหรือวงศ์จำแนกได้ดังนี้

เกี่ยวกับเจ้า

เจ้าที่เป็นหัวหน้าหรือเป็นประธาน เรียกว่า เค้าผี ซึ่งจะมีหอผีตั้งอยู่ในบริเวณบ้าน นอกจากเค้าผีก็จะมีเจ้าตนอื่นๆ อีก มากน้อยแตกต่างกันไป

ผีหรือเจ้ารับเชิญ ส่วนมากจะเป็นผีหรือเจ้าที่เคยฟ้อนร่วมผามร่วมปะรำกันมานานหรืออาจสนิทชิดเชื้อกัน หรืออาจเป็นด้วยความคุ้นเคยกันของญาติพี่น้อง ซึ่งเรียกว่า เติง (ถึง) กัน ดังนั้น การฟ้อนผีในผามหนึ่งๆ นั้น จึงมีเจ้าปู่เจ้าย่าจากผามอื่นหรือตระกูลอื่นที่ เติงกันมาเป็นแขกรับเชิญในงานเลี้ยงที่ลูกหลานเจ้าภาพจัดเลี้ยง เรียกกันทั่วไปว่า มาม่วน กันไม่น้อยกว่า ๒๐ ตนขึ้นไป

^{๒๖} สัมภาษณ์นายทองใบแสงแก้ว, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

เกี่ยวกับคนในตระกูล

ลูกหลานในตระกูล จะมีการแบ่งหน้าที่ในกิจกรรมต่างกันไปดังนี้

๑. ม้าขี่ บางครั้งเรียกว่า ที่นั่ง ของเจ้า หมายถึงผู้ทำหน้าที่เป็นคนทรงนั่นเอง ส่วนมาก ม้าขี่ จะเป็นเพศหญิง หน้าที่นี้จะทำหน้าที่ประจำถ้ามีความประสงค์จะเปลี่ยนต้องขออนุญาตจากเจ้าเสียก่อน จะเปลี่ยนโดยพลการไม่ได้

๒. ความญ คือ ผู้มีหน้าที่ปรนนิบัติเจ้าปู่เจ้าย่า มีหน้าที่ช่วยกันแต่งองค์ทรงเครื่อง จัดหาน้ำดื่ม น้ำมะพร้าว สุราหรือเครื่องดื่ม หมาก เมี่ยง บุหรี่ ฯลฯ ตามแต่เจ้าจะเรียกหา เวลาเจ้าจะไปงาน ฟ้อนที่ผามอื่นๆ ความญก็จะติดตามทำหน้าที่หิ้วข้าวของเครื่องใช้ เช่น เครื่องแต่งกาย ถุงย่าม กระเป๋า ถือ ร่มยา ฯลฯ

๓. กำล้ง หมายถึง พลังของวงศ์ตระกูลที่มีอยู่ในรูปของกำล้งกาย หรือแรงงานจากผู้คน และกำล้งทรัพย์ที่สามารถระดมได้จากตระกูลนั่นเอง คำว่า กำล้ง มักใช้กับบรรดาลูกหลานเพศชาย ซึ่งทำหน้าที่ต่าง ๆ เป็นต้นว่า ปลูกสร้างผาม แบกขนอุปกรณ์ ประกอบอาหาร ยกส้ารับ ตักน้ำ ผ่าฟัน ฯลฯ.....^{๒๗}

เนื่องการเข้าทรงในจังหวัดลำปางมีหลายสำนัก และแต่ละสำนักก็มีลักษณะการให้บริการที่แตกต่างกัน ความเชื่อในองค์เจ้าที่เข้าทรง ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงที่ส่งต่อประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน และความเชื่อการเข้าทรงที่มีต่อสังคม ดังยกตัวอย่างของสำนักเจ้าทรงมาประกอบเบื้องต้นสามารถแยกได้เป็นด้านๆ คือ

๑) ด้านความเชื่อการให้คำปรึกษา

๑.๑. มาปรึกษาเกี่ยวกับรักษาโรคภัยไข้เจ็บชาวบ้านจะมาขอคำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องโรคภัยไข้เจ็บที่ตนเองกำลังประสบอยู่ สืบเนื่องจากผู้รับบริการไปหาหมอแพทย์แผนปัจจุบันแล้วอาการของโรคยังไม่หาย หรือ แพทย์ไม่สามารถให้คำตอบโรคที่ตนเองประสบอยู่ จึงต้องหันมาหาเจ้าทรง ด้วยมีความเชื่อว่าโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นอยู่นั้นอาจจะเกิดจากการกระทำ ของสิ่งเร้นลับ หรือ เข้าใจกันว่า ผีเข้า ผีเข้าสิง หรือเป็นการกระทำของผีต่างๆ จึงไปให้หมอรักษาอย่างไร อาการของโรคไม่ทุเลา หรือหายไป ดังนั้น การมาหา เจ้าทรงจึงเป็นทางเลือกสุดท้าย อย่างเช่น เช่น มีเด็กชายคนหนึ่ง เป็นคนเรียนหนังสือเก่งมาก จนสามารถสอบเข้าคณะแพทย์ของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ แต่ก่อนที่จะเข้าเรียนมีอาการทางสมอง พ่อแม่พาไปรักษาที่ไหนก็ไม่หาย เลยได้พามาที่ตำหนักของเจ้าแม่อุมา ซึ่งเมื่อเจ้าทรงเมื่อได้ทำการตรวจดวงชะตาดูก็พบว่า อาการของโรคเกิดจากการที่เด็กเป็นคนเก็บกด พ่อแม่มีความคาดหวังในตัวสูงเกินไป สร้างความกดดันให้กับลูก อาการของโรคนี้ไม่ได้

^{๒๗} ประเพณีไทยดอทคอม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.prapayneethai.com>. HYPERLINK "http://www.prapayneethai.com, [๘ มี.ค. ๒๕๕๙].

เกิดจาก การกระทำของผี หรือสิ่งลึกลับแต่อย่างใด เมื่อเจ้าทรงแนะนำให้รักษาศีล ปฏิบัติธรรม ทำบุญ ให้ทาน อาการของโรคที่เป็นอยู่ก็หาย

๑.๒. มาปรึกษาเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตา ชาวบ้านจะมาให้เจ้าทรงเพื่อขอ คำปรึกษาหรือให้ช่วยตรวจดวงชะตาของตนเองและครอบครัวบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างเช่น ร่างทรงของ แม่พระอุมาที่ให้บริการตรวจดวงชะตา การตรวจจักรราศี เมื่อตรวจดูเมื่อพบว่าดวงตกจริงๆ จะ แนะนำให้ แก้ดวงตก แต่ตำหนักนี้ไม่ได้ให้โชค หรือ ตำหนักของปู่ฤาษิตาทิพย์เมื่อผู้มารับบริการมา ตรวจดวงชะตาเมื่อพบว่า ดวงชะตา ไม่ดี หรือดวงตก ร่างทรงปู่ฤาษิตาทิพย์แต่จะแนะนำ ให้ไปแก้ไข หรือทำบุญที่วัด แทน ลักษณะของการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของผู้ที่มารับบริการจะเน้นไปในทางการบุญ ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

๑.๓. การสะเดาะเคราะห์ เมื่อผู้มารับบริการมาตรวจดวงชะตา เมื่อพบว่า ดวงชะตา ไม่มี มีเคราะห์ เจ้าทรงก็จะแนะนำให้ผู้มารับบริการให้ไปทำพิธีการสะเดาะเคราะห์ อย่างเจ้าทรง ประพันธ์ร่างทรงปู่ฤาษิตาทิพย์ ได้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์โดยการทำเทียนสะเดาะเคราะห์ให้แก่ผู้มารับ บริการให้ไปจุดตามสถานที่ต่างๆ ที่เป็นสถานที่เหมาะสมกับการจุดเทียนอย่างเช่น หน้าพระพุทธรูป หรือ บริเวณบ้านตรงที่ใดที่หนึ่ง แล้วแต่ว่าดวงชะตาของผู้มารับบริการอาจจะมีเคราะห์กรรมในด้าน ซึ่งอาจจะไม่เหมือนกัน แต่จะไม่มีการทำพิธีในตำหนักทรง ผู้มารับบริการต้องไปทำพิธีเองตามขั้นตอน ที่เจ้าทรงแนะนำ ตามความเชื่อเมื่อปฏิบัติตามคำแนะนำจากเจ้าทรงได้อย่างครบถ้วนทุกขั้นตอนแล้ว ผู้มารับบริการจะหลุดพ้นจากเคราะห์กรรมนั้นได้หรือผ่อนหนักให้เป็นเบา และจะมีการแนะนำให้ผู้ ที่มารับบริการให้ไปทำบุญที่วัดควบคู่กันไปด้วย เช่น การทำบุญสังฆทาน ปลอ่ย นก ปลอ่ยปลา เป็นต้น

๑.๔. การตั้งชื่อและหาฤกษ์ยาม ผู้มารับบริการจำนวนไม่น้อยที่ไปหาเจ้าเพื่อขอให้ชื่อ หรือเปลี่ยนชื่อที่ไม่เป็นความสิริมงคลให้เป็นสิริมงคลกับตนเองหรือคนในครอบครัวรวมทั้งให้เจ้าช่วย หาฤกษ์ยามในการประกอบธุรกิจเช่นให้ช่วยหาฤกษ์เปิดร้านหรือช่วยหาฤกษ์ยามที่จะขายบ้าน หรือที่ดินได้โดยง่ายขึ้นรวมตลอดไปถึงการให้เจ้าช่วยหาฤกษ์ยามเพื่อทำงานมงคลต่างๆเช่นงาน แต่งงานงานบวชหรืองานขึ้นบ้านใหม่

๑.๕. การให้ศีลให้พรเสริมบารมี ผู้รับบริการบางส่วนที่ชอบไปขอศีลขอพรหรือขอ บารมีจากเจ้าเพื่อเป็นสิริมงคลซึ่งเจ้าอาจให้ศีลให้พรให้บารมีอย่างเช่นตำหนักทรงของ ปู่ฤาษิตาทิพย์ เจ้าพ่อผาหลวง จะมีการให้บริการลงนะหน้าทอง ทำเทียนนพเก้าเสริมดวง โดยที่ผู้เข้ารับบริการมี ความเชื่อว่า การมารับศีลรับพร และการทำพิธีลงนะหน้าทองหรือ การทำเทียนเสริมดวงชะตา นั้น จะเป็นดีแก่ตนเองและครอบครัว เมื่อทำแล้ว จะทำให้ตนเองและครอบครัว ประสบผลสำเร็จในหน้าที่ การงาน มีโชคลาภ บารมี ไปทำธุรกิจติดต่อการค้า ก็ประสบผลสำเร็จ ได้กำไร เสริมสร้างอำนาจ วาสนา

๑.๖. การให้คำแนะนำปรึกษาเรื่องต่างๆ อย่าง เช่น การที่ผู้ชาวบ้านบางคนมีความเชื่อว่า ตนเองมีองค์เทพมารักษา ต้องการสื่อสารกับองค์เทพนั้น หรือต้องการปฏิบัติตนตามที่องค์เทพต้องการ อย่างเช่น กรณีของนางสมจิต สมบัติเชื้อ ได้ให้สัมภาษณ์ว่าตนเองมีความเชื่อความศรัทธาเรื่องการเข้าทรงมานานแล้ว แล้วก็ยอมรับว่าตนเองก็มีเทพคอยคุ้มครองอยู่ ที่มาหาเจ้าทรงที่ดำเนินนี้ เพราะต้องการขอคำชี้แนะต่างๆ ในการปฏิบัติตน ซึ่งเหมือนกับการมาคารวะผู้ซึ่งอาวุโสกว่า หรือการฝากเนื้อฝากตัว เมื่อมาแล้วก็เกิดความสบายใจปัญหาต่างที่ตนเองสงสัยในการปฏิบัติตนก็ได้รับการอธิบาย ดังนั้นเมื่อตนเองติดขัดเรื่องใดก็จะมาดำเนินนี้หาเจ้าทรงเพื่อขอคำปรึกษาทุกครั้ง นางอำไพ เจ ก็มาขอคำปรึกษาจากเจ้าทรงเหมือนกันสืบเนื่องจากมีปัญหาชีวิต จนกระทั่งอยากจะฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหา แต่เมื่อมาหาเจ้าทรงและปฏิบัติตามคำแนะนำแล้ว ก็รู้สึกว่าคุณชีวิตของตนเองดีขึ้น ปัญหาต่างๆ ก็คลี่คลาย เรื่องที่จะเป็นปัญหานั้นถึงต้องขึ้นโรงขึ้นศาลก็หมดไป ดังนั้นนางอำไพ จึงมีความเชื่อและความศรัทธาในเจ้าทรงมาก และจะแวะเวียนมาหาประจำ หรือ กรณีของนางนิอร ใจคลองแคล้ว ที่ชีวิตประสบปัญหาจากการเป็นหนี้เป็นสินนอกระบบเป็นจำนวนเงินที่มาก จะต้องมาหาเจ้าทรง เพราะไม่มีที่พึ่งทางไหนแล้ว เพื่อจะโชคดี แก้ไขปัญหาชีวิตได้ หลังจากที่ชีวิตมีปัญหา ก็ได้เริ่มต้นสวดมนต์ ไหว้พระ และก็รู้สึกว่าการจิตใจสงบขึ้น ทั้งก่อนนี้ไม่เคยสวดมนต์เลย

๒) ด้านความเชื่อการเข้าทรง

๒.๑. เชื่อว่าร่างทรงคือตัวแทนของผู้เทพผู้มีอำนาจมีอิทธิฤทธิ์สามารถลบล้างสิ่งต่างๆ ให้ตามที่ร้องขอ ถ้ามีความเชื่อความศรัทธาเทพที่มาเข้าทรง ร่างทรงหรือม้าชื่ออาจมีความสัมพันธ์กันในชาติที่แล้วกับเทพที่เข้าทรง อาจมีกรรมร่วมกันหรือเป็นผิบรรพบุรุษที่ต้องให้ความคุ้มครองลูกหลานหรือผู้ที่ให้ความเคารพนับถือ โดยการที่จะสามารถเป็นร่างทรงได้นั้นต้องผ่านการคัดเลือกจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการเป็นร่างทรงของเทพหรือไม่ อย่างเช่น อาจมีการทดสอบความเข้มแข็งภายในจิตใจ ว่า ผู้ที่จะเป็นร่างทรงที่ดีได้ต้องไม่เป็นผู้มีความละโมภ ไม่เป็นคนชั่ว ต้องเป็นคนดี มีคุณธรรม มีศีล การเป็นร่างทรงอาจเป็นได้ด้วยความเต็มใจ หรืออาจจะไม่เต็มใจ อย่างเช่น กรณีของร่างทรงของปู่ย่าตาพิยที่ใช้อุทธลบล้างให้นายประพันธ์ต้องประสบปัญหาต่างๆ ในชีวิต ทั้งด้านสุขภาพที่เจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ หรือในด้านหน้าที่การงานที่ประสบกับปัญหาอยู่ตลอดเวลา แต่ทั้งนี้ที่เข้าไปเพราะเทพต้องการให้ผู้ที่จะต้องเป็นม้าขี่ ยอมรับถึงอำนาจและการมีตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ว่าเป็นการกระทำของเทพ เมื่อนายประพันธ์ให้การยอมรับและปฏิบัติตนเป็นที่พอใจของเทพ อาการเจ็บไข้ได้ป่วยไม่สบายต่างๆ ก็หายไป หน้าที่การงานจากการที่เคยมีปัญหา ก็ทุเลาเบาบางไป โดยต้องดั่งนั้นในชีวิตของผู้ที่ยอมรับการเป็นร่างทรงต้องมีบทบาทหน้าที่ ๒ ด้านคือ ด้านที่ ๑ คือการใช้ชีวิตอย่างคนปกติทั่วไป คือการกิน การอยู่ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวและด้านที่ ๒ การต้องรับบทบาทหน้าที่ในการเป็นร่างทรงเป็นสื่อกลางในการติดต่อของเทพและมนุษย์ การที่เทพต้องการมนุษย์ในการเป็นร่างทรงนั้นก็เพื่อการมาสร้างบุญ

บารมี ต้องการลงมาช่วยมนุษย์ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก และช่วยค้ำจุนพระพุทธศาสนาจะเห็นได้จากการที่เจ้าทรงสำนักต่างๆ ช่วยทำบุญ ถวายผ้าป่า ทอดกฐิน สร้างวัด โดยจากร่างทรงเอง หรือผ่านทางลูกศิษย์ที่ให้การนับถือร่างทรงนั้นๆ

๒.๒. เชื่อว่าเจ้าทรงสามารถยกฐานะทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้น อย่างเช่น บางสำนักทรงได้ให้โชคให้ลาภ แก่ผู้ที่ให้ความนับถือ ในสังคมไทยนั้นปฏิเสธไม่ได้ของความจริงในข้อนี้ ถึงแม้จะเป็นการเสี่ยงโชคแบบมกมาย แต่ก็เป็นที่สร้างความหวัง นักเสี่ยงโชคทั้งหลาย จะให้ความนิยมชมชอบกับตำหนักทรงที่ให้การใบ้หวยแบบที่ให้เป็นตัวเลขตรงๆ หรืออาจเป็นปริศนาให้นักเสี่ยงโชคทั้งหลายไปคิดพิจารณาเองการทำเทียนรับโชคจุดแล้วจะดลบันดาลให้ผู้ทำพิธีประสบผลสำเร็จ เรียกทรัพย์สินเงินทอง จะเห็นได้จากให้สัมภาษณ์ของนางนิอร ใจคลองแคล้ว และนางอำไพ เจ ที่ว่ามีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ไม่รู้จะไปพึ่งใคร จึงต้องหันไปพึ่งเจ้าทรง หวังจะได้รับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาก็เผชิญอยู่ในขณะนี้ แต่ก็มีบางสำนักที่จะตีประกาศไม่ดูดวงหรือเข้าทรงก่อนและวันหวยออก เพราะไม่ต้องการให้ลูกศิษย์มกมาย และเกิดความวุ่นวายในตำหนักได้

๒.๓. เชื่อว่าเจ้าทรงสามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ให้หายได้ ถึงแม้ในสมัยนี้เป็นยุคสมัยของวิทยาการทางการแพทย์ที่มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก แต่ก็ต้องยอมรับยังมีอีกหลายโรคหลายอาการที่แพทย์สืบทอดหาสาเหตุและหาวิธีการในการรักษายังไม่ได้ เมื่อคนไข้ไปหาแพทย์แผนปัจจุบันแล้วอาการของโรคไม่หายหรือไม่สามารถหาคำตอบของอาการที่เป็นได้ และที่พึ่งสุดท้ายที่คนป่วยเหล่านี้คือ เจ้าทรง อย่างเช่น ตำหนักทรงของพระแม่อุมา ที่มีเด็กชายคนหนึ่ง เป็นคนเรียนหนังสือเก่งมาก จนสามารถสอบเข้าคณะแพทย์ของมหาลัยที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ แต่ก่อนที่จะเข้าเรียนเด็กชายคนนี้ได้เกิดมีอาการทางสมอง พ่อแม่พาไปรักษาที่โรงพยาบาลหลายแห่งแล้วอาการของโรคก็ไม่หาย เลยได้พามาที่ตำหนักนี้ ด้วยมีความคิดว่าอาจจะเป็นการกระทำของสิ่งลึกลับ หรือการกระทำของผีเมื่อเจ้าทรงตรวจดวงชะตาแล้วก็พบว่า ไม่มีสิ่งลึกลับอันใดกระทำให้แก่เด็กชาย แต่อาการของโรคเกิดจากการกดดันของพ่อแม่ ที่บังคับลูกให้เรียนหนังสือและช่วยงานที่บ้าน ไม่ยอมให้ลูกออกจากบ้านไปไหน ซึ่งเป็นการผิดวิสัยของเด็ก ด้วยที่พ่อแม่เกิดความกลัวว่า เมื่อออกจากไปโดยไม่มีพ่อแม่ไปด้วยอาจจะเกิดอันตรายได้ หรือการคบเพื่อนอาจชักจูงกันไปในทางที่เสื่อมเสีย ดังนั้นจึงบังคับให้ลูกอยู่กับตนเอง เมื่อทราบสาเหตุของโรค เจ้าทรงได้ให้การแนะนำโดยให้ปฏิบัติธรรม ทำสมาธิ หลังจากปฏิบัติแล้วสิ่งที่เกิดขึ้นเด็กชายคนนั้นก็ไม่มีอาการทางสมองและสามารถกลับไปเรียนหนังสือได้ตามปกติซึ่งในความเชื่อเรื่องการรักษาอาการเจ็บป่วยโดยผ่านพิธีกรรมการเข้าทรงนั้น ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยาก แต่ก็ต้องยอมรับว่าในสังคมไทยยังมีอยู่จริง เป็นแหล่งที่พึ่งสุดท้ายของผู้ป่วย เป็นวิธีการรักษาอีกทางเลือกหนึ่งนอกเหนือจากการรักษาของแพทย์แผนปัจจุบัน

ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงการที่ผู้เข้ารับบริการเมื่อมาหาเจ้าทรงแล้วจะสามารถแก้ไข ปัญหาหรือได้หรือไม่ นั้น ก็แล้วแต่ความเชื่อความศรัทธาของผู้เข้ารับบริการที่จะมีต่อเจ้าทรง บางรายเมื่อ

มาหาเจ้าทรงแล้วก็ประสบผลสำเร็จดังที่ตนเองหวังไว้ เมื่อประสบผลสำเร็จได้สมความตั้งใจ ก็จะเพิ่มความเชื่อความศรัทธาต่อเจ้าทรงยิ่งๆ ขึ้นไป และจะแวะเวียนมาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ ส่วนบางรายเมื่อไม่ได้สมหวังในสิ่งที่ตนขอ หรือต้องการ ก็จะไม่มีความเชื่อความศรัทธาต่อเจ้าทรงองค์นั้น หรืออาจจะเลิกนับถือการเข้าทรงไปเลยเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นความจริงหรือเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง แต่อาจมีบางรายที่ยังไม่เลิกนับถือ แต่จะเปลี่ยนสถานที่ หรือเปลี่ยนตำหนักเจ้าทรง ด้วยคิดว่าอาจจะมีเจ้าทรงองค์ใดองค์หนึ่งที่จะสามารถถลั่นบาล ความต้องการของตนเองให้สมความปรารถนาได้

๔.๒.๑ ผลกระทบของการเข้าทรง

จากการสัมภาษณ์ร่างทรงและผู้มาใช้บริการการเข้าทรง ได้นำมาวิเคราะห์ผลกระทบของการเข้าทรงทั้งในด้านบวกและด้านลบ มีดังต่อไปนี้

ผลกระทบในด้านบวก

การเข้าทรงมีผลกระทบในด้านบวกมีดังต่อไปนี้

๑. ในการเข้าทรงเจ้าทรงมักจะแสดงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ลูกศิษย์ลูกหา ผู้เข้ามารับการปรึกษาฟังก่อน เช่น หลักที่ว่าเรื่องของกรรม เรื่องของการทำความดี ได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และบางสำนักก็ได้พาลูกศิษย์ปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ ทำบุญ ขึ้นนำแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาพุทธ

๒. ในการเข้าทรงเป็นวิธีการรับปรึกษาที่ช่วยผู้ประสบปัญหาต่างๆ เช่น เพื่อบำบัดรักษาผู้มารับบริการที่เจ็บป่วยทั้งทางกาย และทางใจ รดน้ำมนต์ ขอขมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไปล่วงเกิน แก่บน ร้อนใจ อาจมีปัญหามาจากร้อนกาย เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย หรือเกิดจากร้อนเงิน หรือสาเหตุอื่นๆ เป็นปัญหาทางจิตใจ ที่เนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ, ปัญหาครอบครัว, ไม่มีทางออก เมื่อมารับการปรึกษาจากเจ้าทรงแล้ว และเมื่อนำไปปฏิบัติตามแล้วสามารถแก้ปัญหาได้เป็นบางส่วน

ผลกระทบในด้านลบ

๑. การเข้าทรงเป็นพฤติกรรมที่จะต้องทำการติดต่อกับดวงวิญญาณที่ล่วงลับไปแล้วเป็นประจำ ทำให้เกิดพฤติกรรมแปลกๆ เมื่อเข้าทรงไปนานๆ และไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ เช่น การเหม่อลอย การชอบพูดคนเดียว และการแสดงท่าทางว่า กำลังพูดคุยกับคนอื่นอยู่

๒. การเข้าทรงมีผลกระทบทางด้านสมอง ถ้าประทับทรงบ่อยๆ เพราะเมื่อจิตสำนึกถูกรบกวนอยู่บ่อยๆ จากการเข้าทรง มันอาจนำไปสู่สภาวะที่เรียกว่า ถูกผีสิง ขาดสติสัมปชัญญะ ควบคุมจิตใจไม่ได้ จนกระทั่งกลายเป็น บ้า

๓. การเข้าทรงเป็นการอัญเชิญดวงวิญญาณเข้าประทับร่าง ซึ่งดวงวิญญาณนั้นก็จะมีหลายประเภทด้วยกัน ทั้งที่เป็น เทพ/เทวดา วิญญาณเร่ร่อน ฯ กระบวนการเข้าทรงต้องระวังการที่วิญญาณ

อื่นที่ไม่ใช่องค์เทพของร่างทรง มาอาศัยอยู่ในร่างของคนทรงและไม่ยอมออกจากร่าง เพราะวิญญาณเกิดติดใจและยึดเอาร่างนั้นมาเป็นของตน

จะเห็นได้ว่าการเข้าทรงมีทั้งผลดีและผลลบต่อคนทรง ร่างทรงหรือคนทรงจะต้องเข้าใจบทบาทและกระบวนการเข้าทรงที่ปลอดภัยต่อร่างกายของตนด้วย เพราะการเข้าทรงแต่ละครั้งย่อมมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของคนทรงถ้าไม่สามารถควบคุมร่างกายและจิตใจจะส่งผลกระทบทำให้คนทรงอาจกลายเป็นคนบ้า ไปได้ง่ายๆ

๔.๒.๒ คุณค่าของการเข้าทรง

๑) ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

คุณค่าของการเข้าทรงส่งผลที่มีต่อด้านประเพณีและวัฒนธรรมความคิดความเชื่อของชาวพุทธในเขตเทศบาลนครลำปางดังนี้จากการไปสัมภาษณ์ นายทองใบแสงแก้วเกี่ยวกับความเชื่อและความเป็นมาเรื่องเข้าทรง พบว่า เป็นความเชื่อตั้งแต่บรรพบุรุษเป็นหน้าที่ของลูกหลานที่สืบเชื้อสายคนเมืองที่จะต้องยึดถือและปฏิบัติตาม เพราะเชื่อว่าถ้าให้ความเคารพและเชื่อฟัง ก็จะทำให้ชีวิตของตนเองและคนในครอบครัวมีชีวิตอย่างร่มเย็นเป็นสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน เพราะได้รับการคุ้มครองจากผีบรรพบุรุษที่ผ่านการสื่อสารจากเจ้าทรงนั่นเองทุกๆ ๓ ปี เจ้าทรงจะจัดงานพ็อน จะจัดด้วยกัน ๓ วัน คือวันตั้งพาม วันพ็อน และวันรื้อพาม กลุ่มของเจ้าทรงเป็นสายผีเมืองทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะมาร่วมพิธีจนเสร็จเรียบร้อยและนายสรตติพงศ์ วรธรรม ร่างทรงเจ้าพ่อผาหลวงได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการเข้าทรงว่าเดิมที่ร่างทรงเจ้าพ่อผาหลวงนั้นผู้เป็นยายของนายสรตติพงศ์ได้เป็นร่างทรง ก่อนยายจะเสียชีวิตลง ก็เป็นธรรมเนียมว่าจะต้องมีผู้มาสืบทอดการเป็นร่างทรงต่อ แต่เนื่องจากลูกสาวที่เป็นแม่ของนายสรตติพงศ์นั้นไม่สามารถสืบทอดได้ ดังนั้นนายสรตติพงศ์จึงได้รับการสืบทอดการเป็นร่างทรงต่อจากผู้เป็นยาย จะเห็นได้ว่า การเป็นร่างทรงสามารถสืบทอดกันทางสายเลือดได้ การเชื่อและความศรัทธาในการเข้าทรงของชาวพุทธในจังหวัดลำปางทำให้เกิดคุณค่าทางวัฒนธรรมในวิถีชีวิตของชุมชนมีการสืบทอดส่งต่อไปยังลูกหลานผู้ที่สืบเชื้อสายเมือง คุณค่าของการแสดงความเคารพ เชื่อฟังต่อผู้ที่อาวุโสกว่า การแสดงความกตัญญูรู้คุณ ในขณะที่ยังมีชีวิตหรือแม้แต่ล่วงลับไปแล้วหรือกลายเป็นผีบรรพบุรุษไปแล้ว เมื่อเคารพยอมต้องปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอน การดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องตามกรอบตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน การร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติตาม ส่งผลทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีงามในแก่ชุมชน

๒) ด้านสังคม

คุณค่าของการเข้าทรงส่งผลที่มีต่อด้านสังคมของชาวพุทธในเขตเทศบาลนครลำปาง จะเห็นได้ว่า การที่ผู้เข้ามาขอคำแนะนำจากร่างทรงในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่างทรงจะแนะนำวิธีการให้ผู้ที่มารับคำปรึกษาไปปฏิบัติ อย่างเช่น เจ้าทรงพระแม่อุมา เจ้าทรงปู่ญาซิดาติพย์ ที่ได้ให้คำแนะนำให้

ผู้ขอคำปรึกษานำไปปฏิบัติ เช่น การปฏิบัติตนอยู่ในศีล รักษาศีล การสวดมนต์ไหว้พระ การประพฤติดี การให้ทาน การทำบุญในด้านอื่นๆ คำแนะนำต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลในกลุ่มคนที่ความเชื่อและศรัทธาในการเข้าทรง มีการดำรงชีวิตอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียน รู้จักการให้การแบ่งปัน ต่อผู้อื่น รวมกลุ่มหรือรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น ตั้งกลุ่มผ้าป่า กลุ่มทอดกฐิน ดำรงชีวิตอยู่ในกรอบของศีลธรรมศาสนาส่งผลให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีความสงบสุข สิ่งเหล่านี้เป็นผลจากการความเชื่อความศรัทธาของการเข้าทรงซึ่งได้นำมาสู่การปฏิบัติตามคำแนะนำ เป็นคุณค่าของการเข้าทรงที่มีผลทางด้านสังคม

๓) ด้านเศรษฐกิจ

คุณค่าของการเข้าทรงส่งผลที่มีต่อด้านเศรษฐกิจของชาวพุทธในเขตเทศบาลนครลำปาง อาจมองได้จากการกระจายรายได้ ที่ผลมาจากความเชื่อความศรัทธาการเข้าทรงในมองในแง่ของรายได้ของร่างทรงซึ่งได้มาจากผู้เข้ามาขอคำแนะนำหรือมาขอคำปรึกษาเมื่อนำไปปฏิบัติตามคำแนะนำก็ประสบผลสำเร็จเมื่อประสบแล้วก็ได้กลับมาตอบแทนแก่เจ้าทรงอาจเป็นไปในรูปของทรัพย์สิน เงินทอง หรืออย่างอื่นแล้วแต่เจตนาของเจ้าทรงจะนำไปใช้ในทางไหนจากการที่ไปสัมภาษณ์พบว่า เจ้าทรงส่วนใหญ่จะนำเงินที่ได้ไปทำบุญ โดยอาจจะให้ร่างทรงนำไปทำบุญด้วยตนเอง หรืออาจจะให้ผู้ถวายนำไปทำบุญ อาจจะเป็นไปในรูปของ กองผ้าป่า กองกฐิน ก็แล้วแต่ความต้องการของผู้ที่จะทำบุญ อีกกรณีหนึ่งเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่เป็นในรูปของการกระจายรายได้ของเศรษฐกิจชุมชน ในทุกๆ ปี เจ้าทรงจะมีกิจกรรมในกลุ่มของเจ้าทรงเอง คือกิจกรรมการฟ้อน การยกครู ซึ่งอุปกรณ์ ข้าวของเครื่องใช้ในการประกอบพิธีที่สำคัญที่จำเป็นต้องใช้มีจำนวนมาก อย่างเช่น ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องทำบายศรี เครื่องบวงสรวง เครื่องแต่งกายของเจ้าทรง เครื่องเสียง บางสำนักที่เจ้าทรงพอจะมีฐานะทางการเงินที่ดีก็สามารถจ้างวงปี่พาทย์มาแสดงภายในงานได้ ซึ่งบางสำนักอาจจะผลิตสิ่งเหล่านี้ต่างๆ ได้เอง และอาจจะให้ลูกศิษย์ผลิตขึ้นมาจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน หรืออาจเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างต่างสำนักก็ได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน จากเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มคน และยกระดับกลายเป็นเศรษฐกิจของชุมชน เป็นการสร้างรายได้และการกระจายรายได้ที่เกิดจากความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อการเข้าทรงที่ส่งผลทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

๔) ด้านการเมือง

คุณค่าของการเข้าทรงส่งผลที่มีต่อด้านการเมืองของชาวพุทธในเขตเทศบาลนครลำปาง ในแต่ละครั้งของการเลือกตั้งในระดับต่างๆ ไม่ว่า ระดับท้องถิ่น การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกเทศบาล หรือระดับประเทศ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯ สำนักของเจ้าทรงคือสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งสำหรับผู้ต้องการชนะการเลือกตั้งต้องมาหาเสียง ยิ่งสำนักเจ้าทรงที่มีขนาดใหญ่ ยิ่งต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากเจ้าทรงแต่ละสำนักย่อมมีลูกศิษย์ลูกหาเป็นจำนวนมากทั้งคนในพื้นที่เอง และคนต่างพื้นที่ บางครั้งยังมีผู้กล่าวว่า เจ้าทรงสามารถกำหนดทิศทางของการเลือกตั้งว่าใครจะเป็นผู้

ชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งในที่นี้กล่าวถึงในแง่ของอิทธิพลของความเชื่อความศรัทธาของประชาชนที่ต่อเจ้าทรง ถ้าเจ้าทรงมีความชื่นชอบ คนใดคนหนึ่งในจำนวนผู้ลงเลือกตั้ง อาจเป็นไปได้ว่าคนนั้นอาจจะเป็นผู้ชนะในการเลือกตั้ง เพราะลูกศิษย์และผู้ใกล้ชิดเจ้าทรงย่อมจะเชื่อว่าคนที่เจ้าทรงชื่นชอบย่อมเป็นคนดีและมีคุณธรรม ดังนั้นคะแนนเสียงในการเลือกตั้งจะมีแนวโน้มว่าผู้ที่เจ้าทรงเห็นว่าดี จะเป็นผู้ที่ชนะในการเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่าความเชื่อความศรัทธาในเจ้าทรงก็เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางด้านการเมืองในระดับต่างๆ ในประเทศ

ดังนั้นพอสรุปได้ว่าคุณค่าของการเข้าทรงมีคุณค่าด้วยกัน ๔ ด้านคือ ด้านประเพณีและวัฒนธรรมเป็นความเชื่อความศรัทธาของลูกหลานชาวเมืองในจังหวัดลำปางทำให้เกิดคุณค่าทางวัฒนธรรมในวิถีชีวิตของชุมชนผู้สืบเชื้อสายเมือง การแสดงออกถึงความเคารพ เชื่อฟังต่อผู้ที่อาวุโสกว่า การแสดงความกตัญญูรู้คุณ ในขณะที่ยังมีชีวิตหรือแม้แต่ล่วงลับไปแล้วหรือกลายเป็นผีบรรพบุรุษไปแล้ว ด้านสังคมส่งผลในกลุ่มคนที่ความเชื่อและศรัทธาในการเข้าทรง มีการดำรงชีวิตอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียน รู้จักการให้การแบ่งปัน ต่อผู้อื่น ดำรงชีวิตอยู่ในกรอบของศีลธรรมศาสนาส่งผลให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีความสุขด้านเศรษฐกิจบางสำนักทรงอาจจะให้ลูกศิษย์และชาวบ้านผลิตสิ่งเหล่านี้ต่างๆ เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมได้เอง เพื่อเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน หรืออาจเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างต่างสำนักก็ได้ เป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน จากเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มคน และยกระดับกลายเป็นเศรษฐกิจของชุมชน ด้านการเมืองกล่าวถึงในแง่ของอิทธิพลของความเชื่อความศรัทธาของประชาชนที่ต่อเจ้าทรง อย่างกรณีตัวอย่าง การลงสมัครรับเลือกตั้ง ในระดับ ท้องถิ่น ถ้าเจ้าทรงมีความชื่นชอบ คนใดคนหนึ่งในจำนวนผู้ลงเลือกตั้ง อาจเป็นไปได้ว่าคนนั้นอาจจะเป็นผู้ชนะในการเลือกตั้ง เพราะลูกศิษย์และผู้ใกล้ชิดเจ้าทรงย่อมจะเชื่อว่าคนที่เจ้าทรงชื่นชอบเป็นคนดีและมีคุณธรรม จากการยกตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าความเชื่อความศรัทธาในเจ้าทรงก็เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางด้านการเมืองในระดับต่างๆ ในประเทศ

๔.๒.๓ พิธีกรรมของการเข้าทรง

กระบวนการในการเข้าทรงเป็นกระบวนการในกลายสภาวะจากอำนาจภายนอกเข้ามา ซึ่งแสดงถึงการได้มาซึ่งอำนาจ ที่สามารถกระทำโดยการปฏิบัติการทางสังคมกับผู้อื่นที่เข้าร่วมในพิธีกรรม โดยเฉพาะร่างทรงที่เป็นหญิงมักจะเป็นวิญญาณที่เป็นเพศชาย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการเลียนแบบพื้นฐานของบทบาทหญิง -ชาย ที่ถูกลดทอนคุณค่าไป กระบวนการทรงเจ้าดังกล่าว เป็นการกอบกู้สถานภาพที่ขาดหายไป ทำให้คนทรงกลายเป็นตัวแสดงที่มีอำนาจสิทธิ์ที่สามารถพูดถึงเรื่องจริยธรรมของผู้รับบริการ โดยการตัดสินความดีความเลว^{๒๘}

^{๒๘} ทานาเบ้ ชิกาทาร์,บุคคลในกระบวนการกลายสภาวะ : ร่างกาย จิตใจ และการยืดหยุ่นทางวัฒนธรรม” แปลโดย,สามารถ ศรีจันทร์, ศึกษาศาสตรสาร (มข.) (เล่มที่ ๒๑ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐): ๓๔-๕๒.

มูลเหตุที่บุคคลต้องกลายมาเป็นร่างทรง

โดยทั่วไปแล้ว มูลเหตุที่ทำให้ประชาชนมีความเชื่อหรือสนใจเรื่องการเข้าทรงและร่างทรง อยู่ ๒ ประการ คือ ความกลัวและความต้องการซึ่งทั้ง ๒ ประการนี้ ต่างแบ่งย่อยออกได้เป็นทางด้าน ภาย และใจ และทั้งหมดนี้ต่างมีความสัมพันธ์กันทำให้บางครั้งแยกออกจากกันอย่างเด่นชัดได้ยาก

๑.ความกลัวทางกาย เช่น กลัวอุบัติเหตุ กลัวภัยพิบัติ กลัวความยากจนและกลัวความเจ็บไข้ได้ป่วย ส่วนความกลัวทางใจ เช่น กลัวความทุกข์ยาก กลัวความผิดหวัง กลัวชาติที่พึ่ง กลัวถูกทอดทิ้ง กลัวผี กลัวศัตรู และกลัวสิ่งที่ไม่รู้

๒.ความต้องการทางกาย เช่น ต้องการความร่ำรวย โชคลาภ ต้องการตำแหน่ง หน้าที่การงานสูง และต้องการแต่งงานกับคนรัก สำหรับความต้องการทางใจ เช่น ต้องการความมั่นคงปลอดภัย ต้องการให้เป็นที่ยอมรับในสังคมต้องการได้รับชื่อเสียงและการยกย่องจากผู้อื่น ตลอดจนต้องการความสุขความเจริญ^{๒๙}

การที่ประชาชนเชื่อเรื่องการเข้าทรงได้แสดงความคิดเห็นว่า มีอยู่ด้วยกันหลายสาเหตุแต่สาเหตุที่สำคัญๆ มีอยู่ ๔ ประการ คือ

เนื่องจากการเลื่อมของศาสนาพุทธ และศีลธรรม จรรยา ของมนุษย์ ทำให้เจ้าต้องมาช่วย จรรโลงศาสนา และมาช่วยใ้มนุษย์อยู่ในศีลในธรรมและเกิดจากที่โลกมีความสับสนวุ่นวายมาก เช่น เกิดภัยพิบัติต่างๆ หรือเกิดสงคราม จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าที่ต้องมาช่วยเหลือมนุษย์ เช่น มาช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ช่วยขจัดปัดเป่าทุกข์ภัยตลอดจนมาให้คำแนะนำปรึกษาต่างๆ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากการที่เจ้ามีความผูกพันกับร่างทรงในอดีตชาติ ทำให้เจ้าต้องติดตามมาช่วยเหลือ ดูแล ปกป้องและคุ้มครอง สำหรับสาเหตุประการสุดท้าย ซึ่งเป็นสาเหตุที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันก็คือเกิดจากที่มี การตัดไม้ทำลายป่ามากทำให้เจ้าซึ่งเคยสิงสถิตอยู่ตามต้นไม้ใหญ่ๆ ในป่าไม่มีที่อยู่อาศัย จึงต้องมาจับทรงในร่างมนุษย์และเมื่อจับทรงแล้วเจ้าก็พยายามช่วยเหลือมนุษย์ในเวลาเดียวกัน^{๓๐}

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า สาเหตุสำคัญที่เจ้ามาจับทรงก็คือ มาเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ ในเวลาเดียวกัน สิ่งที่เจ้าจะได้รับจากการช่วยเหลือมนุษย์ก็คือ เจ้าได้มีโอกาสสร้างสมบารมี ซึ่งความดีที่สร้างสมจะทำให้เจ้าได้รับการยกระดับให้เป็นเจ้าที่มีระดับสูง

สาเหตุที่ร่างทรงยอมรับการเป็นร่างทรง

สำหรับสาเหตุที่ต้องเป็นร่างทรงนั้น ทั้งร่างทรงที่เป็นร่างทรงด้วยความเต็มใจหรือจำใจ กล่าวว่าการที่ยอมรับเป็นร่างทรงเพราะเกิดจากอาการเจ็บป่วยอย่างมาก และอาการป่วยได้มากขึ้นๆ

^{๒๙} นิภาวรรณ วิรัชนิภาวรรณ, การเข้าทรงและร่างทรงความเชื่อพิธีกรรมและบทบาทที่มีต่อสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๒๖-๒๗.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔-๓๕.

จนเกือบจะเสียชีวิตหรือถึงขั้นวิกฤตหรือเกือบวิกฤต ซึ่งร่างทรงทุกคนได้ผ่านการรักษาพยาบาลทั้งทางวิทยาศาสตร์และ/หรือทางไสยศาสตร์มาแล้วไม่มากนักน้อย แต่อาการเจ็บป่วยในรูปแบบต่างกันไปนั้นก็ยังไม่ได้ดีขึ้น หรืออาจมีบางครั้งที่อาการเจ็บป่วยอาจุทุกเลาไปเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีร่างทรงบางรายที่รายการเจ็บป่วย หรือภัยอันตรายได้เกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวของร่างทรงด้วย ต่อเมื่อได้มีการยอมรับเป็นร่างทรงแล้วอาการเจ็บป่วยได้หายขาดไปในที่สุด ดังนั้นจึงทำให้สามารถสรุปผลได้ว่าสาเหตุสำคัญที่สุดของการที่ร่างทรงยอมรับการเป็นร่างทรงก็คือความล้มเหลวของการรักษาอาการเจ็บป่วยของร่างทรงด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์^{๓๑}

กระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรงของบุคคลแบ่งออกเป็น ๓ ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ ๑ เจื่อนไขที่นำไปสู่การเป็นร่างทรง ระยะนี้ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญต่อบุคคลเนื่องจากบุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤตอันจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่จะนำไปสู่การเป็นร่างทรง มนระยะนี้จึงถือว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อหรือจุดหักเหที่บุคคลจะต้องทำการตัดสินใจเพื่อเข้าสู่เอกลักษณ์ (Identity) ใหม่ของการได้ชื่อว่าเป็นร่างทรง

ระยะที่ ๒ การเข้าสู่การเป็นร่างทรง เป็นระยะที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่เอกลักษณ์ใหม่ของดการเป็นร่างทรง โดยเขาจะต้องผ่านการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นร่างทรงใหม่ และผ่านการขัดเกลาเพื่อที่จะเรียนรู้ถึงค่านิยม ความเชื่อ ข้อปฏิบัติที่มีความจำเป็นต่อการดำรงความเป็นร่างทรง พิธีกรรมรับน้องใหม่ เมื่อบุคคลได้ตัดสินใจที่จะยอมรับเป็นร่างทรงแล้ว แต่ยังไม่รู้ว่าเจ้า หรือเทพองค์ไหนจะลงมาประทับทรง ขั้นแรกเขาจะต้องผ่านพิธีกรรม “การเทียบ” ซึ่งเป็นการทดลองทำพิธีเชิญเทพหรือเจ้าลงมาประทับทรงเป็นครั้งแรก เมื่อผ่านพิธีการเทียบแล้วบุคคลก็จะต้องได้รับการประกอบพิธีรับขันธ ซึ่งถือเป็นพิธีกรรมการรับบุคคลเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ในขอบเขตของร่างทรงที่มีลักษณะเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มหนึ่ง เมื่อบุคคลได้ผ่านพิธีกรรมนี้ก็ถือว่าเขาได้รับการยอมรับเป็นร่างทรงอย่างเป็นทางการแล้ว อีกนัยหนึ่งหน้าที่ของพิธีกรรมนี้คือถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนจากคนธรรมดาทั่วไปเข้าสู่เอกลักษณ์ความเป็นร่างทรง ซึ่งบุคคลสามารถนิยามตนเองได้ว่าเขามีลักษณะความสามารถพิเศษที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ บุคคลจะเริ่มตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่มีต่อเจ้าหรือเทพองค์นั้นเพื่อติดต่อกับมนุษย์ จะเห็นได้ว่าทั้งพิธีกรรมการเทียบและรับขันธ มีส่วนช่วยกระตุ้นการพัฒนา และต่อยอดย้ำเอกลักษณ์ความเป็นร่างทรงของบุคคล

ระยะที่ ๓ การดำรงความเป็นร่างทรง ในช่วงนี้ร่างทรงใหม่มีการให้บริการแก่ผู้มารับบริการ ผู้มารับบริการจึงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการนิยามตนเองของร่างทรงใหม่ กล่าวคือ ร่างทรงในฐานะผู้ให้บริการ ภาพสะท้อนของผู้มารับบริการที่มีต่อร่างทรงมีผลต่อการนิยามอัตตะ(Self) หรือการ

^{๓๑} นิภาวรรณ วิรัชนิภาวรรณ, การเข้าทรงและร่างทรงความเชื่อพิธีกรรมและบทบาทที่มีต่อสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๓๖.

มองตนเอง และการพัฒนาเอกลักษณ์ของการเป็นช่างอย่างมาก สำหรับเอกลักษณ์ใหม่ในการเป็นช่างที่ถูกคาดหวังในการเป็นผู้ให้บริการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แก่ผู้มารับบริการ เช่น ปัญหาทางธุรกิจ การเรียน ความรัก ตำแหน่งหน้าที่การงาน ความเครียดร้าย และโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น ทั้งนี้ ประสบการณ์ได้สั่งสมมาจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ช่างมีทักษะและความชำนาญในการตอบสนองต่อผู้มารับบริการแต่ละกรณี ซึ่งความสามารถในการตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มารับบริการจะมีผลต่อการพัฒนาอัตระของช่างด้วย ทั้งนี้ถ้าช่างสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มารับบริการได้ดีก็จะทำให้ผู้มารับบริการมีความเชื่อถือศรัทธาในตัวช่าง ช่างก็จะเกิดความรู้สึกภูมิใจมองตนเองในเชิงบวกและมีความผูกพัน พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการเป็นช่างของตนเองมากขึ้น^{๓๒}

ดังนั้นสรุปได้ว่ามูลเหตุที่ทำให้ประชาชนมีความเชื่อหรือสนใจเรื่องการเข้าทรงและร่างทรงอยู่ ๒ ประการ คือ ความกลัวและความต้อง การสาเหตุสำคัญที่เจ้ามาจับทรงก็คือ มาเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ ในเวลาเดียวกัน สิ่งที่เจ้าจะได้รับจากการช่วยเหลือมนุษย์ก็คือ เจ้าได้มีโอกาสสร้างสมสำหรับสาเหตุที่ต้องเป็นร่างทรงนั้น ทั้งร่างทรงที่เป็นร่างทรงด้วยความเต็มใจหรือจำใจเนื่องจากร่างทรงบางรายมีอาการเจ็บป่วยไปรักษาที่ไหนก็ไม่หาย ต่อเมื่อได้มีการยอมรับเป็นร่างทรงแล้วอาการเจ็บป่วยได้หายขาดไปในที่สุด เป็นสภาวะจำยอมกับการรับสภาพการเป็นร่างทรง

๔.๒.๔ แนวโน้มของการเข้าทรง

จากการได้ไปสัมภาษณ์ช่างและผู้ที่ใช้บริการช่างจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เมื่อนำวิเคราะห์ถึงแนวโน้มของการเข้าทรงว่าจะมีแนวโน้มของการเข้าทรงจะลดลงหรือเพิ่มขึ้น พัฒนาการของการเข้าทรงและความเชื่อเรื่อง ผี และความเชื่อการเข้าทรงนั้นเป็นความเชื่อที่มีมานาน อาจมีมาก่อนที่ศาสนาพุทธจะเข้ามาในดินแดนแถบนี้ เมื่อศาสนาพุทธและพราหมณ์แพร่เข้ามาทำให้เกิดการผสมผสานกันทางคติความเชื่อเดิมคือ ความเชื่อเรื่อง ผี และคำสอนของพระพุทธศาสนา อย่างเช่น ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารตามหลักพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องกรรม ความเชื่อเรื่องของ นรก สวรรค์ ความเชื่อเรื่องการทำกรรมดี และการทำกรรมชั่ว และเชื่อผลของกรรม จะเห็นได้ว่าผู้ที่เข้ามารับการปรึกษาจากช่างทรงตามคำกล่าวอ้างของช่างทรงนั้นประกอบด้วยบุคคลหลายประเภท เช่น ข้าราชการ พ่อค้า แม่ค้า นักศึกษา ตลอดจนบุคคลที่

^{๓๒} รตพร ปัทมเจริญ, “กระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรง : กรณีศึกษาช่างทรงในเขต อ.เมือง จ.นครปฐม”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏ, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕.

ระดับสูงที่ได้รับการยกย่อง และเรื่องที่มาปรึกษา ส่วนมากจะเกี่ยวกับการหน้าที่การงานที่ตนเองทำอยู่ ปัญหาทางด้านสุขภาพ เรื่องที่อยู่อาศัย การสอบถามเกี่ยวกับเรื่องของอนาคต ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าเรื่องต่างๆ เหล่านี้ ที่ผู้เข้ารับการปรึกษา เป็นปัญหาที่ยังมีอยู่ในสังคมไทย เป็นปัญหาที่อาจจะเกิดจากการบริหารงานของนโยบายของรัฐบาล เช่น นโยบายเศรษฐกิจที่มีผลต่อการประกอบอาชีพของบุคคลต่างๆ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย หนี้สินเพิ่มขึ้น การว่างงาน ฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต จนไม่มีทางออก จึงต้องเข้ามารับการปรึกษาจากร่างทรง ปัญหาด้านสุขภาพ เช่น การเข้ารับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งไม่ได้คำตอบจากการการรักษาอาจหมายถึงเมื่อเข้ารับการรักษาแล้วอาการของโรคไม่ทุเลา หาสาเหตุไม่เจอ จนผู้ป่วยหมดหนทางในการรักษาจึงเข้ามาปรึกษาร่างทรง และที่สำคัญความเชื่อของกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดทำให้เกิดความเชื่อในการมีอยู่จริงของการเข้าทรง

จะเห็นได้ว่าความเชื่อเรื่องการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลเมืองลำปางนั้นมีมานานตั้งแต่ความเชื่อเรื่องของ ผีบรรพบุรุษ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๓ ตระกูลใหญ่ คือ ผีต ผีเม้ง ผีผดขอนเม้ง เมื่อได้รับอิทธิพลพระพุทธศาสนาที่แผ่ขยายมา ก็เกิดการผสมผสานความเชื่อ จนกลายเป็นความเชื่อเรื่องผีและกฎของการเวียนว่ายตายเกิดด้วยแรงของกรรมตามความเชื่อในศาสนาพุทธซึ่งเป็นการย้ำให้เห็นความมีอยู่จริงของโลกหลังความตาย จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของความเชื่อเรื่องการเข้าทรงนี้มีมานานจนมาถึงปัจจุบันก็ยังมีอยู่ เมื่อวิเคราะห์เหตุและปัจจัยต่างๆ ของการคงอยู่ของการเข้าทรงจะเห็นแนวโน้มของความเชื่อเรื่องการเข้าทรงนั้นยังคงจะต้องมีต่อไปเพราะตราบดีปัญหาในด้านของเศรษฐกิจยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น วิทยาการความก้าวหน้าของแพทย์แผนปัจจุบันยังไม่สามารถตอบคำถามสาเหตุของปัญหาของโรคบางโรคได้ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมยังมีอยู่ ความเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ตามแรงของกรรมก็ยังมีอยู่ ดังนั้นแนวโน้มความเชื่อเรื่องการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลเมืองลำปางก็ยังคงมีต่อไป จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้น แล้วแต่ปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๔.๒.๕ แรงจูงใจในการเข้าทรง

จากการได้ไปสัมภาษณ์ร่างทรงถึงสาเหตุของการรับเป็นร่างทรงหรือ ม้าขี่ เพื่อประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงนั้น พบว่ามีด้วยกันหลายสาเหตุ เช่น มีปัญหาด้านสุขภาพร่างกายไปรับการรักษาที่ไหนก็ไม่หายจนต้องมาพึ่งหมอทรง หรือเจ้าทรง ก็จะช่วยชี้แนะเรื่องการรับขึ้นครุ หรือรับการเป็นร่างทรง อาการโรคที่เป็นอยู่ก็หายไป หรือกรณีบางคนชีวิตเจอแต่อุปสรรค ความโชคร้ายต่างๆ จนแทบเอาชีวิตไม่รอด เมื่อมาพบเจ้าทรง เจ้าทรงแนะนำให้รับขึ้น ความโชคร้ายต่างๆ ก็หายไป หรือบางคนเป็นเจ้าทรงเพราะญาติพี่น้อง พ่อแม่เป็นเจ้าทรงมาก่อน เมื่อร่างทรงได้มีอันเสียชีวิต ต้องมีคนสืบทอดรับเป็นร่างทรงต่อ เมื่อรับเป็นเจ้าทรงแล้วก็ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามที่อิทธิฤทธิ์ขององค์เทพ

ของเจ้าทรงนั้นจะดลบันดาล เช่น การให้โชคลาภ การสะเดาะเคราะห์ การดูดวง การดูฤกษ์ยาม ต่างๆ การรักษาโรค เมื่อเจ้าทรงดำหนักรั้วสามารถดลบันดาลสิ่งต่างๆ ได้ตามความต้องการของผู้เข้ารับบริการ ดำหนักรั้วนั้นจะมีลูกศิษย์ ลูกหา มาเข้ารับบริการเป็นจำนวน ซึ่งสิ่งต่างๆ นี้ จะเป็นที่มาของแรงจูงใจในการเข้าทรง ดังนี้

๑. การได้รับการยกย่องจากสังคมในฐานะบุคคลที่ควรให้การนับถือ โดยมีความเชื่อเป็นการเข้าทรง ของเทพผู้มีอิทธิฤทธิ์ในการดลบันดาลโชคลาภแก่ผู้ที่ให้ความนับถือ การเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในการให้คำปรึกษาด้านต่างๆ

๒. การได้รับทรัพย์สินเงินทองจากการที่ผู้มาขอรับคำปรึกษาที่ประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ตนเองได้ขอไว้กับเจ้าทรงไว้ จึงได้กลับมาตอบแทนในรูปแบบต่างๆ เช่น เงิน ทอง ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ทำให้เจ้าทรงหรือร่างทรงมีฐานะทางการเงิน ที่ดีขึ้น

๓. การประกอบธุรกิจจากการเข้าทรง เนื่องจากพิธีกรรมของการเข้าทรงมีหลายอย่าง และแต่ละอย่างย่อมมีการเตรียมอุปกรณ์ในการประกอบพิธี อย่างเช่น รูป เทียน บายศรี เป็นต้น ทำให้หลายสำนักได้ประกอบธุรกิจภายในสำนักเจ้าทรง เพื่อเป็นการจำหน่ายแก่เจ้าทรงสำนักอื่นในการใช้ประกอบพิธีกรรม ซึ่งธุรกิจเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ให้แก่ เจ้าทรงพอสมควร

๔. การมีบทบาทในการเมืองส่วนท้องถิ่นความศรัทธาในเจ้าทรงเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งในการที่ประชาชน ที่จะใช้แนวทางตัดสินใจในการเลือกผู้สมัครในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เมื่อเจ้าทรงมีความคิดว่าผู้สมัครคนไหนสมควร หรือน่าจะได้รับการเลือกตั้ง ลูกศิษย์ที่นับถือเจ้าทรงนั้นย่อมเห็นดีด้วยและใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ ดังนั้นในช่วงเวลาของการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครจะเข้าไปสำนักหรือตำหนักของเจ้าทรงในท้องถิ่น ที่มีชาวบ้านนับถือ เพื่อเป็นการหาเสียงอีกวิธีหนึ่ง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแรงจูงใจในการเข้าทรงนั้นมีมากพอสมควร ถึงแม้ที่แรกก่อนจะรับขึ้นมาเป็นร่างทรง ส่วนใหญ่ถูกบังคับใจมา ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ทำให้ป่วยไม่สบาย ทำให้ประสบแต่เคราะห์ร้าย แต่เมื่อมารับขึ้นเป็นเจ้าทรงแล้วก็มีความพึงพอใจในระดับหนึ่งเพราะได้รับการเคารพยกย่องจากสังคมว่าเป็นตัวแทนของเทพ ทำให้ฐานะเศรษฐกิจของตนเองดีขึ้น ทำให้มีอิทธิพลในด้านความคิด การตัดสินใจ ในส่วนร่วมของการเมืองท้องถิ่น สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นแรงจูงใจในการเข้าทรง และอยากให้เป็นร่างทรงมากขึ้น

สรุปผลการวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตบาลนครจังหวัด

ลำปาง

ผลวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลนครลำปาง พบว่า ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงของชาวลำปางมีมานานแล้ว เพราะถือว่า ผี คือบรรพบุรุษของตนเองที่ได้ล่วงลับไปแล้วหรือจะเรียกให้เข้าใจง่ายขึ้นคือ ผีบรรพบุรุษนั่นเอง และผีบรรพบุรุษก็ยังออกได้เป็น ๓ ตระกูลใหญ่ คือ ผีมด ผีเม้ง และผีมดซอนเม้ง การเข้าทรงในจังหวัดลำปางมีหลาย

สำนักทรง และแต่ละสำนักก็มีลักษณะการให้บริการ ที่แตกต่างกัน ตามความถนัดขององค์เจ้าที่ มาเข้าทรง ความเชื่อการเข้าทรงมีผลต่อสังคม สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ด้าน คือ ๑.ด้านความเชื่อการให้คำปรึกษา เช่น ปรึกษาเกี่ยวกับรักษาโรคภัยไข้เจ็บชาวบ้าน ปรึกษาเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตา การสะเดาะเคราะห์ การตั้งชื่อและหาฤกษ์ยาม การให้ศีลให้พรเสริมบารมี ๒.ด้านความเชื่อการเข้าทรง เชื่อว่าร่างทรงคือตัวแทนของผู้เทพผู้มีอำนาจมีอิทธิฤทธิ์ เชื่อว่าเจ้าทรงสามารถยกฐานะทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้น และเชื่อว่าเจ้าทรงสามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ให้หายได้ เป็นต้น

สาเหตุสำคัญที่เจ้ามาจับทรงก็คือ มาเพื่อต้องการช่วยเหลือมนุษย์ ในเวลาเดียวกัน สิ่งที่เจ้าจะได้รับจากการช่วยเหลือมนุษย์ก็คือ เจ้าทรงได้มีโอกาสสร้างสมบารมี ซึ่งความดีที่สร้างสมจะทำให้เจ้าได้รับการยกระดับให้เป็นเจ้าที่มีระดับสูง การเป็นร่างทรงนั้น มีทั้งที่เป็นร่างทรงด้วยความเต็มใจหรือจำใจ เป็นสภาวะจำยอมกับการรับสภาพการเป็นร่างทรง และมูลเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีความเชื่อหรือสนใจเรื่องการเข้าทรงและร่างทรงอยู่ ๒ ประการ คือ ความกลัวและความ การเข้าทรงมีทั้งผลดีและผลลบต่อคนทรง ร่างทรงหรือคนทรงจะต้องเข้าใจบทบาทและกระบวนการเข้าทรงที่ปลอดภัยต่อร่างกายของตนด้วย เพราะการเข้าทรงแต่ละครั้งย่อมมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของคนทรงถ้าไม่สามารถควบคุมร่างกายและจิตใจจะส่งผลกระทบทำให้คนทรงอาจกลายเป็นคนขาดสติและสามารถเป็นบ้า ไปได้ง่ายๆ

คุณค่าของการเข้าทรงมีคุณค่าด้วยกัน ๔ ด้านคือ ด้านประเพณีและวัฒนธรรมเป็นความเชื่อความศรัทธาของลูกหลานชาวเมืองในจังหวัดลำปางทำให้เกิดคุณค่าทางวัฒนธรรมในวิถีชีวิตของชุมชนผู้สืบเชื้อสายเมือง การแสดงออกถึงความเคารพ เชื้อพ้องต่อผู้ที่อาวุโสกว่า การแสดงความกตัญญูรู้คุณ ในขณะที่ยังมีชีวิตหรือแม้แต่ล่วงลับไปแล้วหรือกลายเป็นผีบรรพบุรุษไปแล้ว ด้านสังคมส่งผลในกลุ่มคนที่ความเชื่อและศรัทธาในการเข้าทรง มีการดำรงชีวิตอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียน รู้จักการให้การแบ่งปัน ต่อผู้อื่น ดำรงชีวิตอยู่ในกรอบของศีลธรรมศาสนาส่งผลให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีความสงบสุข ด้านเศรษฐกิจบางสำนักทรงอาจจะให้ลูกศิษย์และชาวบ้านผลิตสิ่งเหล่านี้ต่างๆ เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมได้เอง เพื่อเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน หรืออาจเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างต่างสำนักก็ได้ เป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน จากเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มคน และยกระดับกลายเป็นเศรษฐกิจของชุมชน ด้านการเมืองกล่าวถึงในแง่ของอิทธิพลของความเชื่อความศรัทธาของประชาชนที่ต่อเจ้าทรง อย่างกรณีตัวอย่าง การลงสมัครรับเลือกตั้ง ในระดับ ท้องถิ่นถ้าเจ้าทรงมีความชื่นชอบคนใดคนหนึ่งในจำนวนผู้ลงเลือกตั้ง อาจเป็นไปได้ว่าคนนั้นอาจจะเป็นผู้ชนะในการเลือกตั้ง เพราะลูกศิษย์และผู้ใกล้ชิดเจ้าทรงย่อมจะเชื่อว่าคนที่เจ้าทรงชื่นชอบย่อมเป็นคนดีและมีคุณธรรม จากการยกตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าความเชื่อความศรัทธาในเจ้าทรงก็เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการเมืองในระดับต่างๆ ในประเทศ สำหรับแรงจูงใจในการเข้าทรงนั้นมีมากพอสมควร ถึงแม้ที่แรก

ก่อนจะรับชันมาเป็นร่างทรง ส่วนใหญ่ถูกบังคับใจมา ด้วยวิธีการต่างๆ แต่เมื่อมารับชันเป็นเจ้าทรงแล้วก็มีสภาพพอใจในระดับหนึ่งเพราะได้รับการเคารพยกย่องจากสังคมว่าเป็นตัวแทนของเทพ ทำให้ฐานะเศรษฐกิจของตนเองดีขึ้น ทำให้มีอิทธิพลในด้านความคิด การตัดสินใจ ในส่วนร่วมของการเมืองท้องถิ่น สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นแรงจูงใจในการเข้าทรงและอยากให้คนอยากเป็นร่างทรงมากขึ้น

การเข้าทรงการที่ผู้เข้ารับบริการเมื่อมาหาเจ้าทรงแล้วจะสามารถแก้ไขปัญหาหรือได้หรือไม่ นั่นก็แล้วแต่ความเชื่อความศรัทธาของผู้เข้ารับบริการที่จะมีต่อเจ้าทรง บางรายเมื่อมาหาเจ้าทรงแล้วก็ประสบผลสำเร็จดังที่ตนเองหวังไว้ เมื่อประสบผลสำเร็จได้สมความตั้งใจ ก็จะเพิ่มความเชื่อความศรัทธาต่อเจ้าทรงยิ่งๆ ขึ้นไป และจะแวะเวียนมาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ ส่วนบางรายเมื่อไม่ได้สมหวังในสิ่งที่ตนขอ หรือต้องการ ก็จะไม่มีความเชื่อความศรัทธาต่อเจ้าทรงองค์นั้น หรืออาจจะเลิกนับถือการเข้าทรงไปเลยเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นความจริงหรือเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง แต่อาจมีบางรายที่ยังไม่เลิกนับถือ แต่จะเปลี่ยนสถานที่ หรือเปลี่ยนตำแหน่งเจ้าทรง ด้วยคิดว่าอาจจะมีเจ้าทรงองค์ใดองค์หนึ่งที่จะสามารถลบบันดาล ความต้องการของตนเองให้สมความปรารถนาได้

ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลเมืองลำปางนั้นเกิดการผสมผสานความเชื่อ ระหว่าง ศาสนาพุทธ กับ ผี ความเชื่อเรื่องผีและกฎของการเวียนว่ายตายเกิดด้วยแรงของกรรมตามความเชื่อในศาสนาพุทธซึ่งเป็นการย้ำให้เห็นความมีอยู่จริงของโลกหลังความตาย จะเห็นได้ถึงพัฒนาการของความเชื่อเรื่องการเข้าทรง มีมานานจนมาถึงปัจจุบันก็ยังมีอยู่ เมื่อวิเคราะห์เหตุและปัจจัยต่างๆ ของการคงอยู่ของการเข้าทรงจะเห็นแนวโน้มของความเชื่อเรื่องการเข้าทรงนั้นยังคงจะต้องมีต่อไปเพราะตราบดีปัญหาในด้านของเศรษฐกิจยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น วิทยาการความก้าวหน้าของแพทย์แผนปัจจุบันยังไม่สามารถตอบคำถามสาเหตุของปัญหาของโรคบางโรคได้ ความเชื่อเรื่องภูตผีแห่งกรรมยังมีอยู่ ความเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ตามแรงของกรรมก็ยังมีอยู่ ดังนั้นแนวโน้มความเชื่อเรื่องการเข้าทรงของชาวพุทธในเขตเทศบาลเมืองลำปางก็ยังคงมีต่อไป จะเพิ่มขึ้นหรือลดลง แล้วแต่ปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น